

граѓански ПРАКТИКИ

Македонски
центар за
меѓународна
соработка

НАДВОРЕШНАТА ПОМОШ
ОД ЕУ И МАКЕДОНИЈА:
ПРИРАЧНИК ЗА
ГРАЃАНСКИ ЗДРУЖЕНИЈА

Број 7

Граѓански практики

Надворешната помош од ЕУ
и Македонија:

Прирачник за граѓански
здруженија

Број 7

Македонски центар за меѓународна соработка

Библиотека: Граѓанско општество
Граѓански практики

Издавач:
Македонски центар за меѓународна соработка

Извршен директор:
Сашо Клековски

Одговорен уредник:
Гонце Јаковлеска

Лектор:
Даниел Медароски

Дизајн и подготовка:
Кома лаб. – Скопје

Печатница:
Графохартија – Скопје

Тираж: 500

Адреса на издавачот:
Македонски центар за меѓународна соработка
ул. „Никола Парапунов“ бб, п. фах 55
1060 Скопје, Република Македонија

e-mail: mcms@mcms.org.mk
www.graganskisvet.org.mk

СОДРЖИНА

7	ВОВЕД	
9	1. дел: Погледи на институциите на ЕУ	
	I.	Иднината на Р.
		општество во процесот на демократизација
	II.	Програмата КАРДС за Р.
21	2. дел: Прирачник за граѓански здруженија	
23	Резиме	
25	КРАТЕНКИ	
27	I.	Надворешна помош на Европската Унија
27	1.	ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ
28	2.	ГЕОГРАФСКА РАСПРЕДЕЛБА
28	3.	ИНСТИТУЦИИ НА ЕУ ПОВРЗАНИ СО ПОМОШТА
	3.1.	Европска комисија
	3.2.	Европски парламент
	3.3.	Совет на ЕУ
	3.4.	Европски совет
33	4.	РАКОВОДЕЊЕ СО ФОНДОВИТЕ
	4.1	Видови постапки за управување
	4.2.	Проектниот циклус на ЕУ
	4.3	Постапки за склучување договор
41	5.	РЕФОРМИ ВО Н
		2007-2013 г
42	6.	НАДВОРЕШНАТА ПОЛ
43	II.	Помош на ЕУ за Македонија
43	1.	РАМКА ЗА СОРАБОТКА
46	2.	ПРОГРАМИТЕ И ФИНАНСИСКИТЕ ИНСТ
	2.1.	Минато
	2.2.	Сегашност
		2.2.1 Помош на заедницата за реконструкција, развој и стабилизација (KARDS)
		2.2.2 Европска иницијатива за демократија и човекови права (EIDHR)
		2.2.3 Кофинансирање на дејства преземени од страна на европски ГО во земјите во развој - ПВД (Кофинансирање на ГО)
		2.2.4 Програми на заедницата
	2.3.	Иднина
	2.4.	Раководење со фондовите во Македонија
62	БЕЛЕШКА ЗА АВТОРИТЕ	
63	АНЕКС	
65	ДОКУМЕНТИ ЗА ПРИЈАВУВАЊЕ	
67	КОРИСНИ ЛИНКОВИ	
69	ИНДЕКС	

Вовед

Сепак се врти

Во време кога според сите наши проценки и според новиот пристап на Европската унија за комуникација со јавноста е потребно конкретизирано информирање на специфични целни групи Македонскиот центар за меѓународна соработка не израдува со токму таков прирачник за граѓански здруженија. Една од најдобрите практики во дисиминација на информации, идеи и воопшто вредности е да се делува правовремено.

А моментот е таков. Македонија за кусо време зачекори длабоко во матрицата за обединување на Европскиот континент. Иако станува за идеја за вредности таа не е ефемерна категорија туку се состои конкретизирани целини од принципи, норми и практики преточени во политики, регулативи и директиви кои земјата аспирант мора да ги познава. И не само да ги познава туку и применува и користи.

Значаен сегмент од корпусот активности кои го шират благородниот „вирус“, на европската идеја е граѓанското општество реализирано преку граѓанските здруженија. Оваа општествена категорија е значаен двигател на процесите за интеграција не само во напредниот свет туку и за интеграција на прогресивните сили во државата. Не случајно Генералниот секретар на Обединетите нации и Нобеловец Кофи Анан вели – „бизнисот, трудот и граѓанските организации имаат вештина и ресурси кои се доволно витални да го помогнат градењето на поробусна глобална заедница,,.

Европската унија исто така има добра практика на негување на културата на граѓанското општество. Владата на Република Македонија го препознава значењето на граѓанскиот сектор кој всушност е најдинамична структура на популацијата бидејќи е релевантен глас и истовремено пропонент на потребните промени и реформи преку корективната и алармирачка улога.

Владата го помага овој сектор на повеќе начини и во соработка со ЕУ преку КАРДС Националниот стратешки документ и преку повеќегодишните индикативни програми во чии рамки е приоритетот за демократска стабилизација и владеење на правото. Сакам да нагласам дека Владата отвора нови перспективи за граѓанскиот сектор преку учеството во Програмите на заедницата, особено преку програмите како што се Млади или Ерасмус Мундус.

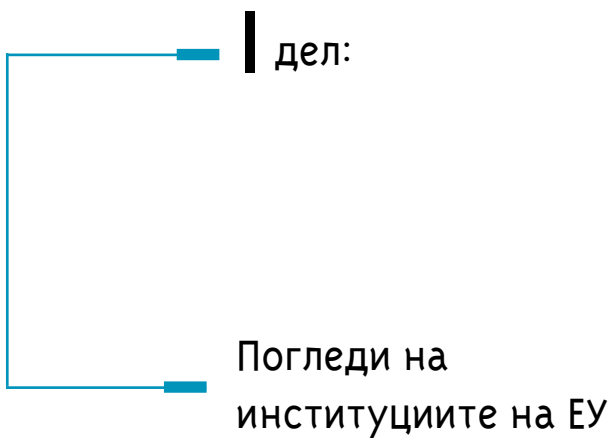
Конечно, се радувам што можам да констатирам дека граѓанските организации во Македонија во една експресна генеза, низ секојдневната напорна работа во целото сложено општествено ткиво, успеаа да изградат респектибилно портфолио и атрибут - тим за иднината.

Можам да порачам – заедно да го забрзаеме времето. Оттаму, работата нема да престане, ќе престанат само процесите на ретроградност и позицијата статус кво.

Сепак се врти.

Радмила Шекеринска,
Заменик на Претседателот на Владата на Република Македонија
одговорна за водење на процесот на европска интеграција
и координација на странска помош

Иднината на Балканот во рамките на ЕУ и улогата на граѓанското општество во процесот на демократизација

Взаемното дејство меѓу европските институции и општеството има различни форми и тоа првенствено се гледа преку Европскиот парламент како избран претставник на граѓаните на Европа, како и во институционализираните советодавни тела на ЕУ (Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите), кое е засновано на улогата што институциите ја имаат согласно договорите, како и на помалку формализираните директни контакти со заинтересираните страни.

Во овој контекст, граѓанските здруженија играат важна улога како фацилитатори на широкиот политички дијалог. Поради ова, Белата книга за европско владеење ја нагласи важноста за вклучување на овие организации во своите процеси на консултации со следната изјава: „Граѓанското општество игра важна улога во давањето глас за потребите на граѓаните и нуди услуги кои ги задоволуваат потребите на луѓето. Сè повеќе, граѓанското општество ја гледа Европа како некој кој нуди добра платформа за промена на политичките насоки и општеството. Тоа е вистинска можност граѓаните да се вклучат поактивно во исполнувањето на целите на Унијата и да им се понуди структуриран канал за повратна информација, критика и протест“. Комисијата посебно поттикнува доследен пристап во претставувањето на граѓанските здруженија на ниво на Европа. Оваа специфична улога на граѓанските здруженија во модерните демократии е тесно поврзана со основните права на граѓаните да создаваат здруженија со цел да ја остваруваат заедничката цел, како што е истакнато во член 12 на Европската повелба за основни права.

Правото на граѓаните да формираат здруженија со цел да ја остварат заедничката цел е основната слобода во една демократија која ги создава темелите на слободата, почитувањето на човековите права и основните слободи и владеењето на правото - како принципи кои им се заеднички на државите членки на ЕУ.

Во текот на последните децении, партнерството помеѓу Европската комисија и граѓанските здруженија се прошири на сите фронтови. Ова интензивирање на партнерството опфати серија прашања, почнувајќи од политички дијалог и политички решенија, па сè до раководење со проекти и програми, и тоа и во рамките на ЕУ, но и во рамките на нејзините земји-партнери.

Сè повеќе, граѓанските здруженија се признати како значаен составен дел на граѓанското општество, кои како такви обезбедуваат вредна поддршка на демократскиот систем на владеење.

Европската комисија се стекна со дополнителни одговорности во многу нови политички области, и тоа соодветствуваше на постојано растечкиот број граѓански здруженија кои дејствуваат во рамките и надвор од Европа и на проширувањето на обемот на нивната работа. Овој тренд може да се види во растечкиот број национални граѓански здруженија кои се создаваат или се приклучуваат кон европските здруженија и мрежи.

Со проширувањето на ЕУ и со зголемувањето на јавната контрола на работите на ЕУ, нема причина да веруваме дека овој процес ќе се забави. Тековната пракса на Комисијата ја докажува нејзината подготвеност да го одржи и зајакне нејзиното партнерство со граѓанските здруженија. Во моментот, се проценува дека годишно се наменуваат преку 1.000 милиони евра, директно од Комисијата, наменети за проекти на граѓански здруженија. Главниот дел од оваа помош е во деловите надворешни работи за развојна соработката, човекови права, програми за демократија, и особено хуманитарна помош.

Развојот и зацврстувањето на демократијата е исто така главна политичка цел на Заедницата во нејзината соработка со земјите во развој и го надминува процесот на проширување. Партнерствата со локалните граѓански здруженија во земјите во развој се посебно важни во тој поглед, Улогата на граѓанските здруженија е клучна во претставувањето на гледиштата на европските институции за одредени групи граѓани (како што се лицата со посебни потреби, етничките малцинства) или за специфични прашања (како што е животната средина, благосостојбата на животните, светската трговија), особено што многу граѓански здруженија ја имаат способноста да стигнат до најсиромашните и до непривилегираните за да ги обезбедат гласот на оние кои се недоволно слушнати преку други канали.

Во европскиот контекст, граѓанските здруженија ја играат оваа улога не само во однос на Комисијата, туку и во однос на Европскиот парламент,

Економско-социјалниот комитет, Комитетот на регионите и на Советот. Нивното вклучување во формулирањето и спроведувањето на политиката помага да се добие јавно прифаќање на ЕУ. Во некои случаи, тие можат да играат улога на баланс за активностите и мислењата на другите заинтересирани страни во општеството.

Посебната експертиза со која граѓанските здруженија ќе можат да придонесат кон политичките дискусии, преку нивните врски на локално, на регионално, на национално и на европско ниво, можат да обезбедат експертски придонес за изготвувањето на политиките на ЕУ. Посебно, тие можат да обезбедат повратни информации за успешноста или за неуспешноста на конкретните политики и на тој начин да придонесуваат кон задачата на Комисијата за дефинирање и спроведување политики преку целосно водење сметка за сопствената јавна и политичка одговорност.

Придонесот на граѓанските здруженија е посебно важен во справувањето со општественото исклучување и дискриминацијата, заштитата на природната животна околина и давањето хуманитарна и развојна помош. Експертизата и посветеноста на вработените во граѓанските здруженија и нивната подготвеност да работат под тешки оперативни услови значи дека граѓанските здруженија се неопходни партнери на Комисијата и во рамките на ЕУ и надвор од неа.

Поттикнувајќи ги националните граѓански здруженија да работат заедно за да ги остварат заедничките цели, европските мрежи на граѓански здруженија прават важен придонес кон создавањето на „европското јавно мислење“ што често се смета како предуслов за воспоставување вистински европски политички ентитет. Истовремено, ова исто така придонесува кон промовирањето на европската интеграција на практичен начин и често пати на локално ниво.

Така, зајакнувањето на односите меѓу Комисијата и граѓанските здруженија може да им помогне на двете страни да бидат поуспешни во исполнувањето на нивните посебни цели. Истовремено, Комисијата ќе треба да го признае и поддржи развојот и независноста на граѓанскиот сектор.

Заедничката определба на народите на Европа да се спојат во Унијата стана носечката сила за мир, демократија, стабилност и просперитет на нашиот континент. Амбициозниот процес на надминување на проблемите околу наследството и поделбата на Европа денес означува неспоредлива историска пресвртница во довршувањето на овој процес со примањето на 10-те нови земји.

Според таканаречните копенхагенски критериуми, членството во ЕУ бара земјата кандидат да постигне стабилност на институциите, гарантирајќи демократија, владеење на правото, на човековите права и почитување и заштита на малцинствата.

Понатаму, со европската перспектива на петте земји на Западен Балкан е потврдена и определбата на Европската Унија да ги поддржи напорите на потенцијалните кандидати - да се придвижат поблиску до Европската Унија. Во оваа насока граѓанските здруженија можат да дадат важен придонес кон развојот на демократијата и граѓанското општество во земјата.

Делегацијата на Европската комисија во Скопје, во согласност со Процесот на стабилизација и асоцијација (САП), одблиску и со огромен интерес го следи развојот во економскиот и општествениот сектор, но исто така е многу заинтересирана за поддршка на процесот на јакнењето на граѓанското општество, вклучувајќи ги граѓанските здруженија, со цел да обезбеди унапреден форум за дијалог со граѓаните на Европа.

Развојот на глобалната граѓанска посветеност кој поттикнува поединци да размислуваат за нивните права и одговорности и нивната способност да влијаат врз промените, меѓу другите фактори, се јавуваат како клучен елемент на кој му е потребно соодветно внимание и поддршка.

Разбирањето на улогата којашто граѓанските здруженија може да ја имаат во градењето демократија, поттикнувањето плурализам, подобрувањето на правдата, борбата против сиромаштијата, коригирањето и дополнувањето на државата, мораат да бидат поддржани. Уште пошироко, треба да се подвлече дека цврстото воспоставување на владеењето на правото е процес во кој граѓанското општество како целина мора да игра улога и затоа работата на граѓанските здруженија треба подобро да биде вреднувана.

Процесот на стабилизација и асоцијација останува политичка рамка за да се помогне на патот кон ЕУ што е признато и поддржано од целата меѓународна заедница и од земјите во регионот. Тоа е стратегија за влез која воведува европски вредности, принципи и стандарди во регионот, која во дадено време ќе им обезбеди влез во Европската Унија.

II. Програма КАРДС за Р. Македонија и граѓанското општество*1

Национална помош КАРДС за Р. Македонија

Програмскиот контекст за националната помош КАРДС за Р. Македонија произлегува од Процесот на стабилизација и асоцијација (САП), Националниот стратешки документ (ЦСП) и Мултииндикативната програма (МИП).

Спогодбата за стабилизација и асоцијација (САА) меѓу ЕУ и Р. Македонија беше потпишана во април 2001 година и стапи во сила на 1 април 2004 г. Ова е прва спогодба која стапи во сила. Спогодбата поставува амбициозни цели и ја обезбедува рамката за интензивен дијалог на политичко и техничко ниво, т.н. Процес на стабилизација и асоцијација. Меѓу идентификуваните области на соработка се исто така демократијата и владеењето на правото, кои ги опфаќаат програмите за унапредување на меѓуетничките односи и поддршка на граѓанското општество.

Националниот стратешки документ (ЦСП) и Мултииндикативната програма (МИП) прилегуваат од Процесот на стабилизација и асоцијација како поконкретени акциски планови за секоја земја и во рамките на повеќегодишното планирање на ЕУ.

Националниот стратешки документ за Р. Македонија поставува стратешка рамка за периодот 2002-2006 во вид на долгорочни приоритетни цели и области за акција, за обезбедување на помошта КАРДС во земјата. Мултииндикативната програма ги опишува секторите и планираните интервенции за кои помошта од Заедницата за Р. Македонија во периодот

* Пауерпоинт-презентација адаптирана за објавување.

2002-2004 ќе биде насочена, како и за очекуваните резултати и индикатори на постигнувањата.

Национална помош КАРДС за Р. Македонија 2002-2004

Помошта КАРДС за 2002-2004 изнесува 135 милиони евра. Активностите кои ги поддржуваат меѓуетничките односи и граѓанското општество се вградени во рамките на поддршката на демократијата и владеењето на правото во земјата. Во периодот 2002-2004 овие активности се поддржани со пакет-фондови од 3 милиони евра секоја година. Дополнително на овие, регионалните фондови на КАРДС исто така поддржуваат активности во доменот на поддршка на граѓанското општество.

	2002	2003	2004	ВКУПНО
1. ДЕМОКРАТИЈА И ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО	3	3	3	9
1.1 Меѓуетнички односи и граѓанско општество	3	3	3	9
2. ЕКОНОМСКИ И ОПШТЕСТВЕН РАЗВОЈ	25.5	20	22.5	68
2.1. Приватен и финансиски сектор (вклучувајќи пристап до меѓунар. пазари)	2	3	4.5	9.5
2.2. Трговија	4	4	4	12
2.3. Развој на локалната инфраструктура	14	9	8.5	31.5
2.4. Општествена кохезија	2.5	1	2.5	6
2.5. Темпус	3	3	3	9
3. ПРАВДА И ВНАТРЕШНИ РАБОТИ	5.2	12.5	17	34.7
3.1. Реформа на судството	0	2.5	1.5	4
3.2. Интегрирано управување со границата (регионално финансирање)	2.2	6	11.5	19.7
3.3. Имиграција и азил	2	1	0	3
3.4. Борба против криминалот	1	3	4	8
4. ЖИВОТНА СРЕДИНА И ПРИРОДНИ РЕСУРСИ	0	1	2	3
4.1. Животна средина	0	1	2	3
5. ТЕКОВНИ ТРОШОЦИ НА ЕАР	5	5	3.5	13.5
6. ЕАР	1.8	2	3	6.8
ВКУПНА РАСПРЕДЕЛБА	40.5	43.5	51	135

Демократијата и владеењето на правото: избор од Р. Македонија

На политичко ниво, поддршката за процесот на децентрализација преку програмата за развој на локалната самоуправа ѝ е дадена на Владата. Во рамките на овие напори, развиен и воспоставен е акциски план за децентрализација од страна клучните министерства.

На општинско ниво, поддршка е дадена на општините преку пилот-проекти насочени кон јакнење на институционалниот капацитет. Поддршката на КАРДС исто така доведе до подобрување на локалната инфраструктура.

На локално ниво беа поддржани пет проекти кои вклучуваа промоција на меѓуетничка соработка, развој на граѓанско општество (проектот Центри за поддршка на НВО), поддршка на локалните медиуми, на институциите за високо образование и на младинските групи вклучени во спроведувањето проекти.

Меѓуетничките односи и граѓанското општество: проекти и активности

Подобрувањето на меѓуетничките односи и поддржувањето на граѓанското општество се двете главни области идентификувани во рамките на приоритетот поддршка на демократијата и владеењето на правото. Оценката на стратегијата на земјата во 2001 г. даде две важни препораки кои ги вграмуваат активностите што се цел во оваа приоритетна област. Имено, со оценката се препорачува дека ЕУ треба да се насочи кон поддршка на граѓанските здруженија и етничкото помирување, како и кон поддршка на улогата на граѓанските здруженија во одржувањето на квалитетот на управувањето.

Поддршката за активностите во областа на меѓуетничките односи и граѓанското општество е исто така дефинирана со следните конкретни цели МИП за 2002-2004:

- Да се поттикне развојот на одржливо и слободно граѓанско општество во корист на меѓуетнички дијалог и помирување;
- Да се зголеми толеранцијата кон малцинствата;
- Да се зголеми активното учество на граѓанското општество во процесите на креирање политики и донесување одлуки.

КАРДС 2002 обезбедува 3 милиони евра за поддршка на активностите во областа на меѓуетничките односи и граѓанското општество. Во рамките на оваа програмска поддршка беше спроведена студија за оценка на меѓуетничките односи. Локалните понуди за поттикнување на меѓуетничките односи резултираа со поддршка на 5 проекти. Европската агенција за

реконструкција исто така обезбеди кофинансирање за воспоставување 8 центри за поддршка на НВО и финансиски го поддржа Саемот на НВО во 2002 и 2003 г.

Ова што следува се неколку други проекти за меѓуетнички односи и граѓанско општество поддржани од КАРДС 2002:

- Страници за меѓусебно разбирање;
- Триаголник - три универзитети одговараат на етничките поделби;
- Државјанство преку театар;
- Детски куклен театар;
- Развој на заедницата преку подобрувањето на меѓуетничките односи и помирување.

Задржувајќи се накратко на проектот Центри за поддршка на НВО со цел јакнење на граѓанското општество, кој беше поддржан од КАРДС 2002, би сакал да покажам како овие фондови се конкретно насочени кон подобрување на меѓуетничките односи и поддржување на граѓанското општество. Општата цел на овој проект е да се воспостават центри за поддршка на НВО во општествено и економски запоставените подрачја во Македонија. Конкретни цели на овој проект се:

- Да го поддржи развојот на граѓанските здруженија;
- Да поттикне регионално вмрежување на граѓанските здруженија
- Да ја подобри комуникацијата и соработката меѓу граѓанските здруженија и општините;
- Да ги зајакне вештините на граѓанските здруженија за лобирање, застапување, волонтерство и одржливост.

Во текот на овој проект беа воспоставени 8 центри за поддршка на НВО. КАРДС 2003 исто така обезбеди 3 милиони евра за поддршка на активностите и проектите во функција на приоритетите за меѓуетничко и граѓанско општество. Два тендера се веќе започнати за поддршка на меѓуетничките односи преку организирање јавна информативна младинска кампања за толеранција и развивање воннаставни активности за групи ученици од мешано етничко потекло. Се очекува и други два тендера исто така да го имаат како цел развојот на граѓанското општество преку воспоставување платформа на граѓанските здруженија за национално вмрежување, лобирање и застапување, како и градење на капацитетите на одбрани граѓански здруженија.

КАРДС 2004 ќе обезбеди 3 милиони евра со цел поддршка на спроведувањето на Рамковниот договор преку поддршка во делот на употребата на јазиците, и тоа главно во судовите и во канцеларијата на јавниот обвинител. Овие фондови исто така ќе бидат насочени кон натамошна поддршка на застапеноста на малцинските групи во јавната администрација и подобрувањето на соработката меѓу малцинските

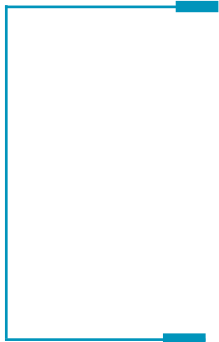
заедници и општините во кои живеат. Конечно, КАРДС во 2004 г. ќе помогне во подобрување на односите и соработката меѓу владата и граѓанското општество преку поддршка на воспоставувањето канцеларија за граѓанско општество во рамките на Владата.

Исто така, проектот кој ја поддржува еднаквата застапеност на малцинските заедници во јавната администрација е поддржан од резервниот фонд на КАРДС 2002 во износ од 2 милиони евра. Главната цел на овој проект е да се повлијае на тековната нерамнотежа во претставувањето на немнозинските заедници во јавната администрација и да ги подобри нивните можности за вработување. Во текот на проектот, 600 млади се обучувани со цел да постигнат одреден стандард според кој ќе можат да добијат сертификат за јавна администрација и да обезбедат служба во јавната администрација. Како дел од проектот, ќе биде воспоставена организациска, логистичка и образовна (наставни содржини, обука) рамка на програмата ПАЦЕ за обука.

|| дел:

Прирачник за граѓански
здруженија

Резиме

Европската комисија управува со, и распределува, скоро 12 милијарди евра помош секоја година. Во текот на 15 години, од 1991 до 2006 година, ЕУ ќе има обезбедено 10 милијарди евра помош за земјите од поранешна Југославија и Албанија, најмногу во рамките на програмата КАРДС. Со текот на времето, голем број од проектите развија комплициран систем на изготвување на програмите и управување со нив, заснован врз концентрирано и деконцентрирано управување. Додека Канцеларијата за европска помош е надлежна за управување со проектниот циклус, Генералниот директорат за надворешни односи и развој се занимава со изготвување програми за развој на политиката и стратегијата за надворешната помош на ЕУ.

Денешниот статус на Македонија во нејзините односи со ЕУ е сè уште статус на трета земја. Денес Македонија има многу мал пристап до изворите на фондови на ЕУ и расположливите механизми за лобирање и застапување во политиките на ЕУ што се однесуваат на земјата. Македонија беше прва земја од Балканот којашто ја потпиша Спогодбата за стабилизација и асоцијација. Прашалникот според кој ќе биде проценета подготвеноста на земјата за започнување на преговорите за членство беше поднесен до ЕК на 14 февруари 2005 година. Македонија добила вкупно околу 606 милиони евра како помош од ЕК меѓу 1992 и 2003 година. Денес КАРДС и ЕИДХР се најзначајните програми за финансирање на здруженијата на граѓани од регионот. За Македонија важат националната и регионалната програма КАРДС.

Распределбата и управувањето со фондовите на ЕУ во Македонија се врши преку Канцеларијата за европска помош, Делегацијата на Европската комисија и Европската агенција за реконструкција. Фондовите на КАРДС распределени во царинскиот сектор, програмата ТЕМПУС, како и оние кои

се распределени преку регионалните програми на КАРДС и буџетските ставки на ЕИДХР се централизирани во Европската комисија. Другите делови на програмата КАРДС, како и помошта доделена за поддршка на спроведувањето на Рамковниот договор, се распределуваат и се управуваат од страна на Европската агенција за реконструкција во Македонија.

Имајте предвид дека во сите официјални документи и комуникација со ЕУ, Република Македонија, како што гласи нејзиното уставно име, се именува како Поранешна Југословенска Република Македонија или ПЈРМ. За потребите на овој документ ќе се употребува името Македонија кога се мисли на земјата.

Кратенки

- АКП (ACP) - Земјите од Африка, Карибите и Пацификот
АРЕА (AREA) - Агенда за регионална акција
КАРДС (CARDS) - Помош на заедницата за реконструкција, развој и стабилизација
ЦЕЕЦ (СЕЕС) - Земји од Централна и Источна Европа
ЦфП (CfP) - Барање понуди
ЦФСП (CFSP) - Заедничка надворешна и безбедносна политика
ЦИС (CIS) - Заедница на независните држави
ГЗ (CSO) - Граѓанско здружение
ЦСП (CSP) - Национален стратешки документ
ДГ Дев (DG Dev) - Генерален директорат за развој
ДГ Релекс (DG Relex) - Генерален директорат за надворешни работи
ЕАР (EAR) - Европска агенција за реконструкција
ЕК (EC) - Европска комисија
ЕХО (ЕCHO) - Хуманитарна канцеларија на Европската заедница
ЕДФ (EDF) - Европски развоен фонд
ЕИДХР (EIDHR) - Европска иницијатива за демократија и човекови права
ЕНПИ (ENPI) - Инструмент за европски соседи и партнерство
ЕУ (EU) - Европска Унија
Еуропејд (EuropeAid) - Канцеларија за европска помош
МКЦК (ICRC) - Меѓународен комитет на Црвениот крст
ИЦТИ (ICTY) - Меѓународен криминален суд за поранешна Југославија
ИПА (IPA) - Претпристапен инструмент
ИСПА (ISPA) - Претпристапен инструмент за поддршка на структурните политики на земјите
МЕДА (MEDA) - Медитерански (МЕД) земји
МИП (MIP) - Мултииндикативна програма
НВО - Невладини организации
НИП (NIP) - Национална индикативна програма
ОЦТ (OCT) - Прекуокеански земји и територии
ОДА (ODA) - Официјална развојна помош
РПЦ (PCM) - Раководење со проектен циклус
ФАРЕ (PHARE) - Програма за помош на Заедницата на земјите од централна и источна Европа
ПРСП (PRSP) - Документ за намалување на сиромаштијата
КСГ (QSG) - Група за поддршка на квалитетот
САА (SAA) - Спогодба за стабилизација и асоцијација

САП (SAP) - Процес на стабилизација и асоцијација

САПАРД (SAPARD) - Специјална пристапна програма за развој на земјоделството и руралните области

СЦГ (SCG) - Србија и Црна Гора

МСП (SME) - Мали и средни претпријатија

ТАЦИС (TACIS) - Техничка помош за Заедницата на независни држави и Грузија

ТАИЕКС (TAIEX) - Канцеларија за техничка помош и размена на информации

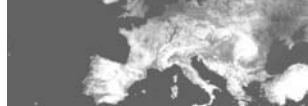
ToP (ToR) - Опис на надлежности

ОН (UN) - Обединети нации

УНХЦР (UNHCR) - Висок комесаријат за бегалци на Обединетите нации

УНМИК (UNMIK) - Мисија на Обединетите нации на Косово

• Надворешна помош на Европската Унија

I. Општи информации

Европската Унија (ЕУ) е најголемиот донатор во светот. Во 2003 година Европската комисија (ЕК) раководеше со, и распредели, околу 12 милијарди евра надворешна помош во целиот свет. Вкупно, ЕК и земјите-членки обезбедуваат 55% од вкупната меѓународна прекуокеанска развојна помош (ОДА) и повеќе од 2/3 од помошта во грантови. Самата ЕК учествува со 10% од светската ОДА и е најголемиот донатор на хуманитарна помош. Ваквата помош се доделува во партнерство со 120 земји, територии и регионални организации и ја добиваат корисници од сите 5 континенти и различни сектори, како што се: проекти за економски развој, институции за развивање на демократијата, реконструктивни зафати, изготвување макроекономски програми и унапредување на човековите права. Се проценува дека најмалку една милијарда евра се директно или индиректно на располагање за проекти на граѓанските здруженија и непрофитните организации.

Надворешната помош од ЕУ се состои од разновиден и сложен збир инструменти. Во моментот таа се состои од 30 правни инструменти (програми) и повеќе од 50 буџетски ставки. Тие се поделени на тематски (на пр., ЕИДХР) и географски (на пр., КАРДС, ЕДФ) инструменти. Системот за управување со надворешната помош на ЕУ во моментов повторно се разгледува и ќе подлежи на поедноставување со новата финансиска рамка 2007-2013 година.

Постојат три причини за давање голема помош и за глобално ангажирање на ЕУ. Ова е нагласено со политиката за развој на соработка со земјите од третиот свет, што претставува мешавина од историски, морални и економски фактори: историски, бидејќи некои земји од ЕУ (како што се Франција или

Велика Британија) имаат долготрајни врски со земјите од третиот свет како резултат на колонизацијата во минатото; морални, бидејќи постои општо убедување од страна на владите на земјите-членки на ЕУ дека нешто треба да се преземе во борба против сиромаштијата и гладот; и економски, бидејќи земјите во развој сочинуваат 30% од извозот на ЕУ како и од друга страна, поради зависноста на ЕУ од овие земји во однос на производи, како што се гумата, бакарот и ураниумот.

2. Географска распределба

Во 15-годишниот период од 1991 до 2006 година ЕУ ќе има обезбедено 10 милијарди евра помош за земјите од поранешна Југославија и Албанија, првенствено преку Програмата ФАРЕ/ОБНОВА, КАРДС. Помошта за Русија и земјите од Источна Европа и Централна Азија се доставува преку програмата ТАЦИС, започната во 1991 година. Буџетот за ТАЦИС за периодот од 2001 до 2006 година е 3,14 милијарди евра. Медитеранските земји, Русија и земјите од Источна Европа, ЕУ ги смета за блиски соседи. Целта на ова е да се создаде еврамедитеранска слободна трговска зона до 2010 година. Финансиската помош од ЕУ во грантови и заеми за медитеранските земји е со вредност од 2 милијарди евра годишно. На Средниот Исток, ЕУ ја финансира инфраструктурата и административната поддршка на Палестинците и доделува 100 милиони евра годишно за агенцијата на ОН што се грижи за палестинските бегалци. Значителна сума надворешна помош исто така оди во земјите во развој од Африка, Карибите и Пацификот (земјите од АКП) во рамките на конвенцијата од Ломе (сега Спогодбата од Котонау).

3. Институции на ЕУ поврзани со помошта

Надворешната помош има значаен удел во улогата на ЕУ како светска сила. Таа е директно поврзана со различните политики што ги применува ЕУ во светот: заедничка надворешна и безбедносна политика, заедничка одбранбена и безбедносна политика, заедничка трговска политика, политика за развојна соработка и други. Во некои аспекти таа е исто така поврзана со некои внатрешни политики на ЕУ, најмногу од областите на внатрешни работи и правда (на пр., миграција).

Секоја од овие области е регулирана со политика и со стратегија. На оперативно ниво, тие се пренесени во конкретни програми, проекти и се опфатени со посебни буџетски ставки. Сите три главни институции – Советот на ЕУ, Европската комисија и Парламентот – имаат улога и одговорност да учествуваат во создавањето политики, приоритети и распределба на средствата во рамките на надворешната помош.

3.1. Европска комисија

Европската комисија (ЕК) е политички независна институција што ги застапува и ги штити интересите на ЕУ како целина. Таа претставува движечка сила во рамките на институционалниот систем на ЕУ: таа предлага закони, политики и програми за дејствување и е одговорна за спроведувањето на одлуките на Парламентот и на Советот. Генералниот директорат или скратено ГД е оддел на Комисијата чија задача е да ги изготвува законодавните предлози на ЕК за определена област од политиката за која е одговорен ГД.

Повеќе информации на: http://europa.eu.int/comm/index_en.htm

ГД за надворешни односи (познат и како DG Relex) ги координира активностите во надворешните односи на ЕК и со другите институции на ЕУ. Тој е одговорен за односите на ЕУ со земјите што не се членки на ЕУ, меѓународните организации, за администрирање на делегациите на ЕК и за некои од програмите на ЕУ за финансирање.

Повеќе информации на: http://europa.eu.int/comm/dgs/external_relations/index_en.htm

Контакт:

Делегација на Европската комисија во Скопје

Ул. „Маршал Тито“ 12

1000 Скопје

Македонија

Тел: +389 (0)2 3122 032

Факс: +389 (0)2 3126 213

E-mail: Delegation-FYRMacedonia@cec.eu.int

Одговорно лице: Нафи Сарачини, советник – граѓанско општество

ГД за проширување е надлежен за процесот на проширување на Европската Унија, помагајќи им на земјите што сакаат да пристапат да се приспособат кон потребните критериуми за пристапување кон Европската Унија и условите за преговарање за нивниот пристап, како и за други прашања во врска со проширувањето, во името на ЕУ. Во моментот, Македонија има статус на потенцијална земја-кандидат и одговорноста за изготвување програми е пренесена од ГД за надворешни односи на ГД за проширување.

Повеќе информации на: http://europa.eu.int/comm/enlargement/index_en.html

Контакт:

European Commission

DG Enlargement, Directorate C

Rue de la Loi 200
СНАР
В- 1049 Bruxelles
Belgium

Одговорни лица:

Рајнхард Прајб (Reinhard Pribe), директор
Мајкл Перети (Michael Peretti), регионална соработка
Паола Памплони (Paola Pamploni), привремен шеф на единицата за
Македонија

ГД за развој дава насоки за развојната политика и го надгледува изготвувањето на програмите за помош на земјите од АКП (Африка, Карибите и Пацификот) и прекуокеанските земји и територии (ОЦТ). Повеќе информации на: http://europa.eu.int/comm/dgs/development/index_en.htm

ГД за вработување и социјални работи има задача да придонесува за развојот на модерен, иновативен и одржлив европски општествен модел со повеќе и подобри работни места во едно сеопфатно општество, засновано на еднакви можности. На тој начин ГД води дијалози и се консултира со граѓанските здруженија во ЕУ за прашањата како што се: општествено вклучување, еднаквост, расна дискриминација и други основни права. Во тој поглед, ГД финансира (преку повици за предлози и тендери) проекти за поттикнување на улогата на граѓанското општество по истите прашања.

Повеќе информации на:

http://europa.eu.int/comm/dgs/employment_social/index_en.htm

ЕХО или Хуманитарната канцеларија на Европската заедница обезбедува итна помош за жртвите од природни катастрофи или вооружени конфликти надвор од ЕУ. Помошта на ЕУ вклучува повеќе од 500 милиони евра годишно и стигнува до 18 милиони луѓе во светот. Двесте партнери (на пр., граѓански здруженија, МКЦК и агенции на ОН како што се УНХЦР и Светската програма за храна) се вклучени во спроведувањето на хуманитарните проекти на ЕУ.

Повеќе информации на: http://europa.eu.int/comm/dgs/humanitarian_aid/index_en.htm

Канцеларијата за европска помош (EuropeAid) е тело на ЕК што управува со средствата како дел од надворешната помош на Комисијата. Неговата задача е да ги спроведе инструментите за надворешна помош на ЕК, кои

се финансирани од буџетот на Европската заедница и Европскиот фонд за развој. Во 2002 година Канцеларијата располагаше со средства од околу 6 милијарди евра: 1,1 милијарда евра за Западен Балкан и земјите-корисници од поранешниот Советски Сојуз, 762 милиона евра за Јужниот Медитеран и Средниот Исток, околу 2,2 милијарди евра за земјите од АКП (вклучувајќи ја и Јужна Африка), 493 милиони евра за Азија, 263 милиони евра за Латинска Америка и за Азија и повеќе од 1,1 милијарда евра за посебни активности (како што се: безбедност на храната, кофинансирање граѓански здруженија, животна средина и човекови права). Од Управата на канцеларијата досега произлегоа 1.182 нови одлуки за финансирање и 28.800 исплати. Таа не се занимава со програми за помош на земјите кои се во фазата на претпристапување, со програми за хуманитарни дејности, програми за макрофинансиска помош, програми за заедничката надворешна и безбедносна политика (ЦФСП) или за механизмот за брза реакција.

Канцеларијата е одговорна за сите фази од проектниот циклус (идентификација и оцена на проектите и програмите, подготовка на финансиски одлуки, спроведување и надгледување, оценување на проектите и програмите), што обезбедува остварување на целите од програмите утврдени од ГД за надворешни работи и ГД за развој, а одобрени од Комисијата. Оваа канцеларија е исто така одговорна за управување со Европската иницијатива за демократија и човекови права (ЕИДХР).

Повеќе информации на:

http://europa.eu.int/comm/dgs/humanitarian_aid/index_en.htm

Контакт:

European Commission

EuropeAid

B-1049 Brussels

Belgium

Одговорно лице:

B. Luecke - Unit-A1, Географска координација и надзор за Европа

Европската агенција за реконструкција (ЕАР) е независна агенција одговорна за управување со основните програми на ЕУ за помош во Србија и Црна Гора (Република Србија, Република Црна Гора, Косово под управа на УНМИК) и во Македонија. Агенцијата раководи со следниве фондови на ЕУ: програми на ЕУ за помош наменети за зајакнување на процесот на реформите (на пр., „државната машинерија“ на централната и локалната администрација, полицијата, судството, јавните финансии и државните комунални претпријатија), националните програми КАРДС и

друга помош што не е раководена од Агенцијата, а е финансирана од ЕК, како што се: макрофинансиска поддршка, хуманитарна помош, помош за демократизација, царина и фискално планирање, поддршка на програмите за соработка во високото образование, регионалната програма за Западен Балкан и поддршка на столбот на ЕУ во администрацијата на УНМИК на Косово. Тие се одговорни пред Советот и пред Европскиот парламент, а се надгледувани од управен одбор составен од претставници од 15 земји-членки на ЕУ и Европската комисија.

Повеќе информации на: <http://www.ear.eu.int>

Контакт:

Европска агенција за реконструкција

Оперативен центар Скопје

Ул. „Македонија“ 11

1000 Скопје

Македонија

Тел: +389 (0)2 3286 700

Факс: +389 (0)2 3124 760

Одговорно лице:

Јута Булинг – програм-менеџер за граѓанско општество и општествена кохезија

3.2. Европскиот парламент

Европскиот парламент е демократски форум за дебати. Тој има улога на чувар на институциите на ЕУ и исто така учествува во законодавниот процес. Парламентот се избира директно на секои пет години и се состои од 732 члена што седат не според национални блокови, туку во осум политички групи, кои најдобро ја одразуваат политичката идеологија на националната партија на која припаѓа секој член. Парламентот има три главни овластувања: донесување закони, демократски надзор и овластување за финансиите (го одобрува буџетот).

Повеќе информации на: http://www.europarl.eu.int/home/default_en.htm

3.3. Совет на ЕУ

Советот на ЕУ е главен орган на ЕУ за донесување одлуки. Претходно познат како Совет на министри, ова тело ги собира министрите од сите земји-членки што се одговорни за областа од политиката за која се дискутира на определен состанок, на пр., надворешни работи, земјоделство, развој, транспорт, животна средина итн. Тој претставува форум на кој

претставниците на владите на земјите-членки можат да ги изнесуваат своите интереси и да постигнуваат компромиси. Тие се состануваат редовно, на ниво на работни групи, амбасадори, министри или, кога одлучуваат за важни политички насоки, на ниво на шефови на држави или влади, т.е. како Европски совет.

Повеќе информации на: <http://ue.eu.int/en/summ.htm>

3.4. Европски совет

Европскиот совет не е формална институција на ЕУ, туку повеќе претставува неформален политички форум на сите шефови на држави или влади од сите земји-членки на ЕУ и претседателот на Европската комисија. Тука се дискутира за политичките прашања и тие се координираат меѓу земјите-членки. Советот се состанува двапати годишно и со него претседава шефот на земјата-членка на ЕУ што претседава со Унијата.

Повеќе информации на: <http://ue.eu.int/en/Info/eurocouncil/index.htm>

4. Раководење со фондовите

Севкупното финансирање од ЕУ е насочено кон конкретни цели и приоритети од различни заеднички политики, кои, пак, се засноваат врз одредбите од договорите од европските заедници. Грантовите се доделуваат врз основа на специфични закони на ЕУ, освен оние за пилот-плановите, подготвителни дејствија и определени задачи што ги извршува Комисијата како институција. Принципите и постапките за доделување и исплата на грантовите од ЕУ (од сите видови) се во согласност со Финансиската регулатива и нејзините правила за спроведување, поточно наслов VI од дел 1. Според Финансиската регулатива, сите грантови доделени на корисниците во текот на една финансиска година треба да се објавуваат секоја година и да ги вклучуваат имињата и адресите на корисниците и соодветните доделени суми.

4.1. Видови постапки за управување

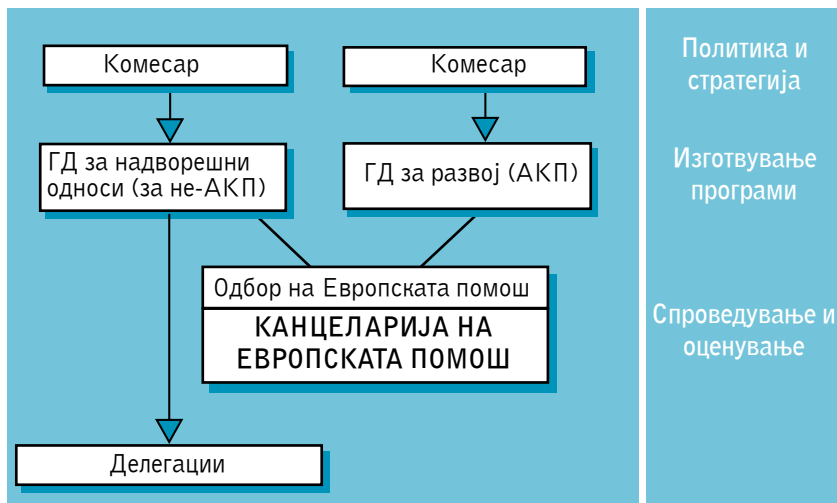
Постојат различни начини на управување со фондовите за надворешни програми на ЕУ во смисла на поделба на улогите и одговорностите во рамките на ЕК. **Концентрираното** управување се однесува на фондовите што се управуваат директно од страна на ЕК. **Деконцентрираното** управување се одвива на две нивоа: одлуките на ниво на програми се донесуваат во рамките на ЕК, додека со другите фази од проектниот циклус управуваат институции на ЕУ во земјата-корисник, како што се делегациите на ЕК. Покрај тоа, управувањето со програмите и фондовите на ЕУ може да се подели помеѓу институциите и телата на ЕК и тие на земјата-корисник.

Централизирано управување постои кога институциите на ЕК, или во

Брисел или во земјата-корисник, се надлежни за целиот проектен циклус, додека децентрализирано управување постои кога институциите како што се министри, посебни агенции и слично се одговорни за управување со проектниот циклус и за финансиски одлуки. На сликата 1 е прикажано како се поделени овие управувачки одговорности помеѓу институциите на ЕУ и на кое ниво за донесување одлуки.

Слика 1: Поделба на управувачките одговорности помеѓу различни институции на ЕУ.

Извор: веб-сајт на ЕУ Бонд (http://www.bond.org.uk/eu_ecastructures.html)

4.2. Проектниот циклус на ЕУ

Од 1992 година ЕУ го користи пристапот на раководење со проектен циклус (вклучувајќи и логичка рамка) за изготвување проекти и за нивниот основен инструмент за раководење. Затоа, донесувањето одлуки и раководењето со надворешните програми и фондовите на ЕУ го следи пристапот на РПЦ преку 5 основни фази:

Фаза на изготвување програми: ЕК заедно со земјата-корисник ги одредува приоритетите на програмата, главните сектори и теми, видот на помошта и начините на финансирање за повеќегодишна соработка во форма на национален стратешки документ (ЦСП) и Национална индикативна програма (НИП).

Фаза на идентификација: почетните идеи за проектот се елаборираат во однос на нивната важност и изводливост и се изведуваат според целите што се наведени во ЦСП/НИП. Оваа фаза се заснова врз два пристапи зависно од тоа дали одлуката за финансирање се донесува во текот на оваа фаза. Во случај на пристап со индивидуални проекти, се изработува студија за изводливост (физибилити-студија) со цел да се прифатат, да се изменат или да се отфрлат идеите за проектот. Ако тие се прифатат, се подготвува предлог за идентификација, вклучувајќи ги и описот на надлежност (ТоР) во фазата на формулирање. Во случај на програмски пристап, се развива акциска програма со предлог-проекти и се донесува одлука за финансирање (која вклучува повици за тендери) за тоа што од акциската програма треба да се поддржи. Оваа фаза е целосно или делумно управувана од делегациите на ЕК.

Фаза на формулација: при пристапот со индивидуални проекти се донесува одлуката за финансирање (ова вклучува објавување тендери за проекти) за тоа дали да се поддржат предлог-проектите. При програмскиот пристап, во оваа фаза се развиваат понатамошни технички и административни спецификации за спроведување и ТоР за секој проект, а одлуките за финансирање се носат на ниво на одделните проекти. Во овој случај, оваа фаза е главно управувана од делегациите на ЕК во земјата-корисник.

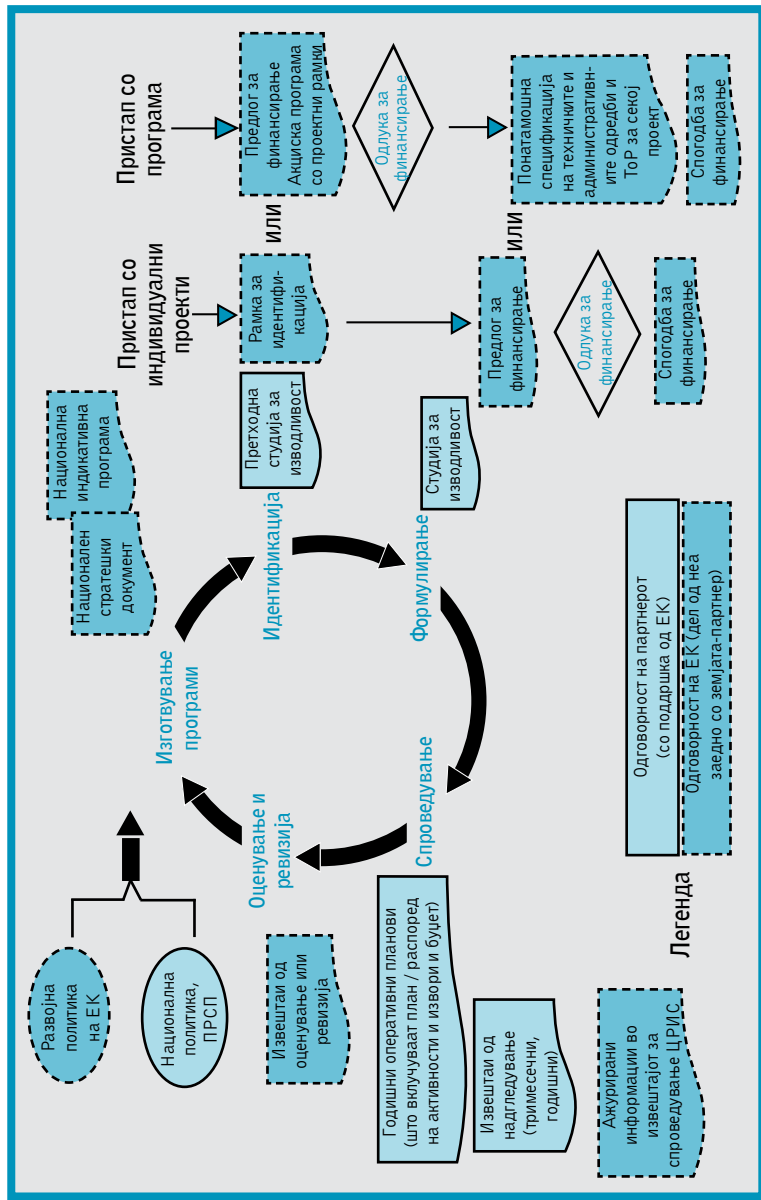
Фаза на спроведување: штом ќе се донесат одлуките за финансирање, институциите на ЕУ, било да е тоа ЕК или делегациите на ЕК, подготвуваат документи за спроведување, го надгледуваат напредокот на реализацијата на проектот и известуваат преку оперативни планови за работа, периодични извештаи за напредокот (како што е ЦРИС), извештаи со прегледи/студии

и завршни извештаи. На овој начин ЕК добива доволно информации за тоа дали да продолжи со финансирањето, да го измени пристапот или да ја прекине поддршката на ЕК во рамките на определена програма или проект.

Фаза на оценување и ревизија: во оваа фаза се мерат релевантноста и остварувањето на целите, развојната ефикасност, ефективноста, влијанието и одржливоста. Кај програмите на ЕК за надворешна помош или се оценува индивидуален проект или се оценуваат програмите и секторската политика на земјата/регионот. Се развива ТоР на мисијата за оценување и се изготвува извештај за оценката. Врз основа на нив, ЕК преку Канцеларијата за европска помош или ГД за развој или ГД за надворешни работи одлучува да ги продолжи, да ги измени или да ги прекине проектните активности или политики и да добие информации за планирање идни проекти. Со ревизијата се оценуваат законитоста и регуларноста на фондовите употребени од корисниците или договорните страни и неа ја вршат надворешни ревизори или ревизори од Канцеларијата на Европската помош. Се изготвуваат ТоР и извештајот од ревизијата, а во случаи каде што средствата не се соодветно употребени, тие можат да се надоместат.

Сликата 2 го прикажува целиот проектен циклус, вклучувајќи документи и одговорности поделени помеѓу институциите на ЕУ и тие на земјата-партнер или земјата-корисник. Сликата 3 понатаму покажува какви одлуки се донесени во секоја фаза и која институција е одговорна. Целосниот Прирачник за раководење со проектни циклуси на ЕУ за 2004 година може да се најде на : http://europa.eu.int/comm/europeaid/qsm/project_en.htm.

Слика 2: Проектен циклус на ЕУ, главни документи и одговорности

Извор: Прирачник за раководење со проектен циклус на ЕУ за 2004 година стр. 19 http://europa.eu.int/comm/europeaid/gsm/project_en.htm.

Слика 3: Точки за донесување одлуки од ЕУ, опции, и одговорности

Фаза и централното прашање	Клучни моменти за одлуки на ЕК	Примарна одговорност	Можности за одлучување
Изготвување програми Кои се приоритетите за развој на земјата -партнер и што е фокусот за помош од ЕК?	<ul style="list-style-type: none"> • Согласност за Национален стратешки документ за земјата (CSP) и Националната индикативна програма (NIP) 	<ul style="list-style-type: none"> • ГД Дев/ ГД (Релекс) во соработка со Делегации на ЕК, Канцеларијата на Европска помош и владите на земјите -партнери 	<ul style="list-style-type: none"> • Избор на програмски приоритети на секторски фокус, видот на помошта и начините на финансирање
Идентификација Дали концептот на проектот одговара на приоритетните локални потреби и дали е доследен на приоритетите на политиката на ЕК?	<ul style="list-style-type: none"> • Со завршување и поднесување на предлогот за идентификација (идентификациски проекти) или предлогот за финансирање (програма со предлог-проекти) 	<ul style="list-style-type: none"> • Делегацијата прави привична оценка со владите на земјите-партнери /други привично засегнати страни • Првостепен преглед од КСГ - да се обезбеди квалитетна поддршка • Одговорно раководство, се носи одлука за следниот чекор од аспект на ЕК 	<ul style="list-style-type: none"> • Прифаќање, измена или отфрлање на идеите за проектот • Дали да се планира финансирање на програмата или проектот
Формулација Дали проектот е изводлив и дали ќе овозможи одржливи придобивки?	<ul style="list-style-type: none"> • Со завршување на предлогот за финансирање и техничките и административните набавки/ТоР 	<ul style="list-style-type: none"> • Делегацијата прави привична оценка со владите на земјите-партнери/други привично засегнати страни • Второстепен преглед од КСГ - да обезбеди квалитетна поддршка • Одговорно раководство, се носи одлука за следниот чекор од аспект на ЕК 	<ul style="list-style-type: none"> • Се прифаќа, се одбива или се менува предлогот • За индивидуални проекти, се одлучува дали да се планира финансирањето
Спроведување Дали се постигнуваат резултати и дали се ресурсите ефикасно и ефективно употребени? Какви дејства треба да се преземат за корекција?	<ul style="list-style-type: none"> • Со поднесување годишни оперативни/работни планови и други извештаи за набљудување 	<ul style="list-style-type: none"> • Делегацијата прави оценка во соработка со владите на земјите партнери/други привично засегнати страни • Централата во Брисел може сепак да донесе конечна одлука за какви било поголеми промени во поглед на делокругот/ финансирањето на проектот 	<ul style="list-style-type: none"> • Се продолжи со финансирање, се измени делокругот на поддршка од ЕК или се прекине поддршката
Оценување Дали се остварени планираните придобивки, дали истите се одржливи и што беше научено?	<ul style="list-style-type: none"> • Со завршување на студијата за оценување 	<ul style="list-style-type: none"> • Менаџерот на проектот планира и управува со спроведувањето на студијата • Следни активности по одлука на одговорното раководство на Канцеларијата на Европската помош – EuropeAid (во консултација со ГД развој и ГД надворешни односи) 	<ul style="list-style-type: none"> • Се смени политиката, делокругот на идни проекти или начините на работа на ЕК
Ревизија Дали постои согласност со важечките закони и правила? Дали се исполнети критериумите за ефикасност, економичност и ефективност?	<ul style="list-style-type: none"> • Со завршување на ревизијата 	<ul style="list-style-type: none"> • Менаџерот на проектот задолжен за ревизија ја раководи ревизијата • Менаџерот на проектот обезбедува информации и податоци за ревизијата • Менаџерот на проектот обезбедува повратен одговор до ревизорите за да ги ревидираат своите сознанија и препораки 	<ul style="list-style-type: none"> • Се продолжи, измени или се прекинат проектните активности • Да се повратат средствата за проектот • Да се измени структурата на идните проекти • Да се смени политиката

Извор: Прирачник за раководење со проектен циклус на ЕУ за 2004 година стр. 20
http://europa.eu.int/comm/europeaid/qsm/project_en.htm.

4.3. Постапки за склучување договор и основни принципи

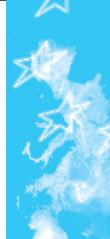
Програмите и фондовите на ЕУ се обично достапни за сите правни и физички лица, вклучувајќи ги и граѓанските здруженија и тоа по принципот на конкурање на тендер. ЕУ применува три постапки за набавки за оваа цел: **услуги** за техничка помош, студии, обезбедување знаење (know-how) и обука; **набавки за опрема и материјали**; **работи** на инфраструктура и други градежни работи. Покрај тоа, се доделуваат и **грантови** од ЕУ за некомерцијални дејности или проекти и тие претставуваат најважна можност граѓанските здруженија и другите непрофитни организации да добијат пристап до фондовите на ЕУ.

Спротивно на постапките за набавки, постапките за добивање грантови резултираат со некомерцијален грант за дејност или проект што е направен и поднесен до институцијата или телото што е надлежно за постапка за набавка. Покрај тоа, преку кофинансирање на дејноста или проектот од страна на оној што се пријавува, тој ја задржува сопственоста на дејноста или проектот што е финансиран. Додека набавката на материјали и работа ретко се применува за граѓански здруженија, договорите за услуги се во нивни интерес во смисла на обезбедување стручност како што се обуки, студии и сл. во областите на експертиза во кои граѓанското здружение или непрофитната организација дејствува и работи.

Постапката за набавка започнува преку повик за тендер во зависност од буџетот на договорот што ќе произлезе од постапката. За услуги, договори од 200.000 евра или повеќе, се распишуваат ограничени меѓународни тендери. За договори меѓу 5.000 и 200.000 евра се применуваат рамковни договори или конкурентни договорени постапки. За договори за услуги од 5.000 евра или помалку се применува постапката за единствен тедер. Основните принципи што мора да се почитуваат за оваа постапка се следниве:

- правилото за националност: физички, правни лица, лица од трета земја или експерти од земјите-членки на ЕУ и трети земји-корисници се квалификувани да конкурираат според постапката за набавка;
- правилото за потекло (за набавка на материјали): сите материјали и опрема мора да потекнуваат од ЕУ или подобна земја. За таа цел, договорните страни мора да приложат документ за потекло;
- основа за исклучување: апликантите на тендер не смеат да бидат во стечај, осудени за прекршок, виновни за сериозно непрофесионално однесување, измама, корупција, вклученост во криминална организација или нелегална дејност и да немаат извршено сериозно прекршување на договорот за неуспех при друга постапка за набавка. Пријавените исто

така мораат да плаќаат придонеси за социјално осигурување и данок;

- видливост: договорните страни мораат да ги следат упатствата на ЕУ за видливост за да обезбедат препознавање на финансирањето од ЕУ;
- други неопходни работи: рамноправна конкуренција; транспарентност, пропорционалност, поеднаков третман и непостоене дискриминација во постапката за доделување; нема ретроактивно доделување; употреба на стандардни документи и доверливост на евиденцијата за постапка за набавка.

Постапката за грантови се заснова на барање понуди за да се поднесат понуди за проект или дејност засновани врз поставени цели. Барањето понуди може да биде меѓународно или локално и да биде отворено и ограничено за сите или да биде засновано на потесен избор на потенцијални пријавени врз основа на прелиминарни предлози. Локалното барање за понуди се распишува кога вкупниот буџет за програмата е помал од 2.000.000 евра, кога максималната големина на грантот е помала или еднаква на 100.000 евра или кога грантовите се ограничени на пријавени од земјата-корисник.

Покрај основните правила за постапка за набавка преку тендер, постапката за грант мора да ги почитува и следниве принципи:

- изготвување програми; грантовите мора да бидат програмирани со јасно определени цели (како што обично се наведува во годишните програми за работа);
- транспарентност: достапноста на грантовите мора да има широк публицитет и да има лесен пристап до неа;
- поеднаков третман: процесот на доделување мора да биде целосно непристрасен и тоа се осигурува со Комитетот за оценување;
- некумулативност: еден корисник може да добие само еден грант за дадена дејност или за една финансиска година;
- неретроактивност: грантовите ги покриваат само трошоците направени по датумот на кој е потпишан договорот;
- кофинансирање: грантовите не можат да ги финансираат севкупните трошоци за дејноста или за проектот, освен при хуманитарна помош, помош во криза или слично;
- непрофитност: грантовите можат да се употребуваат само во некомерцијални цели;
- правила на разумно раководење: фондовите се достапни пред да започне постапката за доделување;
- и, други неопходни работи споменати погоре.

Деталите за правилата и процедура за секоја постапка за управување можат да се најдат во Практичниот водич за договорни постапки финансирани

од генералниот буџет на европските заедници во контекст на надворешно дејствување, кој може да се најде на интернет (http://europa.eu.int/comm/europeaid/tender/gestion/index_en.htm). Практичниот водич не е документ кој има законско дејство, туку претставува разработување на правилата и постапките за управување со надворешната помош од ЕУ наведени во Финансиската регулатива во контекст на соработката со трети земји, како што се усвоени од Европската комисија на 25 март 2003 година.

5. Реформи во надворешната помош и новата финансиска рамка за 2007-2013 г.

Големиот број програми за помош од ЕУ и нивниот ад-хок развој со текот на времето е поврзан со прилично комплициран систем за изготвување програми и управување со надворешната помош. Поради тоа, неговите механизми подлежат на реформи. На 16 мај 2000 година ЕК го усвои Документот за реформи во раководењето со надворешната помош, во кој ги идентификува потребните мерки да се направи значителен напредок за квалитетно и навремено спроведување проекти, вклучувајќи и преглед на одговорностите во рамките на РПЦ, а во исто време обезбедувајќи исцрпно финансиско управување и зголемено влијание на надворешната помош од ЕУ. Во него се наведуваат четири широки области во кои се предвидени големи промени:

- 1) Радикално реорганизирање во распределувањето на помошта;
- 2) Раководење со проектниот циклус;
- 3) Канцеларија за соработка на Еуропајд (EuropeAid);
- 4) Пренос на надлежностите врз делегациите.

Во рамките на новата финансиска рамка 2007-2013, којашто претставува петгодишно планирање на распределувањето на буџетот на ЕУ, на 29 септември 2004 г. ЕК одлучи да ги замени постоечките финансиски инструменти за доделување надворешна помош со поедноставна, поефикасна рамка. Наместо сегашниот широк спектар географски и тематски инструменти што со текот на времето се зголемија на ад-хок основа, новата рамка ќе содржи само шест инструменти, од кои четири се нови. Четирите нови инструменти се:

- 1) Претпристапниот инструмент (ИПА), кој ќе вклучува 5 постоечки инструменти (ФАРЕ, ИСПА, САПАРД, претпристапување на Турција и КАРДС);
- 2) Инструментот за европски соседи и партнерство (ЕНПИ) ќе ја вклучува постоечката МЕДА и дел од инструментот ТАЦИС (Русија, Белорусија, Молдавија, Украина и можеби Азербејџан, Ерменија и Грузија);

- 3) Инструментот за развојна соработка и економска соработка што ќе ги опфаќа земјите што не се во развој и прашања како што се решавање на азилот и миграциските текови, нуклеарна безбедност;
- 4) Инструментот за стабилност ќе опфаќа ефикасно, итно и интегрирано реагирање на кризите и нестабилноста преку нов единствен инструмент за финансирање.

Двата постоечки инструмента, за хуманитарна помош и за макрофинансиска помош, немаат потреба од менување и ќе продолжат да се применуваат.

Повеќе информации за реформите и новата финансиска рамка:

http://europa.eu.int/comm/external_relations/reform/intro/index.htm

6. Надворешната политика наспрема претпристапната политика

ЕУ има развиено сопствен модел на развој, кој се темели врз три столба: заеднички пазар, макроекономска стабилност и кохезија. Ваквиот модел им помогна на земји како што се Португалија и Ирска да напреднат во развојот и да постигнат подобар животен стандард и напредок за само една или две децении. Суштината на нивниот успех е во кохезиската политика на ЕУ. Оваа политика се заснова врз верувањето дека поурамнотежена распределба на ресурсите и економскиот развој во целата ЕУ доведува до поголема конкурентност и ги коригира „природните“ ефекти од функционирањето на заедничкиот пазар. Кохезијата е основната методологија на претпристапната политика и се заснова врз три принципа:

- 1) Дополнување (т.е. кофинансирање);
- 2) Институционализирано партнерство;
- 3) Изготвување повеќегодишни програми.

Иако се заснова врз поимот за кохезија и балансиран развој, надворешната помош на ЕУ нужно не ги вклучува инструментите на дополнување (кофинансирање) како и специфичната цел на кохезиска политика - да се занимава со проблемите на намаленото индустриско производство и руралната неразвиеност, каква што е ситуацијата во моментот во земјите од Западен Балкан.

II. Помош на ЕУ за Македонија

Денешниот статус на Македонија во нејзините односи со ЕУ е статус на трета земја. Како таква, Македонија потпаѓа под два главни прописи што им дозволуваат на земјите пристап до фондовите на институциите на ЕУ, значи земји кандидатки и земји во развој (таканаречени земји АКП, ОЦТ). Поради тоа, денес Македонија има многу ограничен пристап до изворите на финансирање на ЕУ и расположливите механизми за лобирање и застапување во политиките на ЕУ коишто се однесуваат на земјата. Сепак, со започнувањето на преговорите за пристапување и со одобрувањето на Финансиската рамка на ЕУ 2007-2013 на повидок е нова перспектива за отворање на претпристапните инструменти и програми за Македонија.

I. Рамка за соработка

Македонија беше прва балканска земја што ја потпиша Спогодбата за стабилизација и асоцијација (САА) во април 2001 година, а која стапи на сила во април 2004 година. Со спогодбата Македонија постепено ги презема обврските за членство, започнува да ја усогласува својата правна и економска рамка со онаа на ЕУ, ја зајакнува соработката со своите соседи и соработува со ЕУ за одредени прашања. Политичката важност на спогодбата е голема затоа што на земјата и дава статус на потенцијален кандидат и со тоа ја отвора можноста за зачленување во ЕУ во иднина. Привремената спогодба (ИА) што се однесува на трговијата и на аспектите од САА поврзани со трговијата е на сила од јуни 2001 година и овозможува скоро целосно слободен пристап на производитите на земјата до пазарот на ЕУ. Двата договори заедно го формираат **Процесот за стабилизација и асоцијација САП (SAP)**. Советот на САП беше основан и го одржа својот прв состанок на 14 септември 2004 година во Скопје како главно тело што го надгледува напредокот на Процесот на САА.

Помеѓу февруари и август 2001 година Македонија претрпе сериозна политичка и безбедносна криза што беше решена со потпишување на Охридскиот рамковен договор од страна на политичките лидери на земјата. Договорот кој, меѓу другото, го зајакнува граѓанскиот карактер на државата и ги зголемува правата на етничките малцинства, е политички и финансиски спонзориран од ЕУ.

Според Унијата, Македонија направи забележлив напредок на патот кон стабилизација и поблиска асоцијација со Европската Унија. Нејзините односи со ЕУ си повеќе ќе бидат фокусирани на административните и законските реформи неопходни за целосно спроведување на САА и натамошна интеграција во ЕУ. Ова станува си појасно со поднесувањето на апликацијата за членство во ЕУ на 22 март 2004 година. Прашалникот според кој ќе се оценува подготвеноста на земјата за започнување преговори за членство беше поднесен до Владата на 1 октомври 2004 година, а потоа и беше вратен на ЕК на 14 февруари 2005 година со 14.000 страници со одговори. Се очекува во есента 2005 година ЕК да даде мислење за подготвеноста. Според тоа мислење, Советот на ЕУ се очекува да одлучи кога и под кои услови Македонија може да ги започне преговорите за членство во ЕУ.

Солунскиот самит, кој се одржа од 19 до 21 јуни 2003 година како продолжение на Загребскиот самит од ноември 2000 година, на којшто беше претставен САП, донесе зголемена поддршка за Македонија и за другите земји од Западен Балкан да станат идни членки на ЕУ. Солунската агенда за Западен Балкан донесе пет нови елементи засновани врз искуството на проширувањето во Централна и Источна Европа, и тоа:

- 1) **Европски партнерства.** Иако САП остана главната рамка на политиката на ЕУ, тој беше збогатен со партнерства, кои поставија национални акциски планови за спроведување конкретни приоритети, кон кои ќе биде насочена финансиската помош на ЕУ како јасна мерка наспроти напредокот. Европското партнерство за Македонија е достапно на: http://europa.eu.int/comm/external_relations/see/sap/rep3/part_from.pdf?search='european%20partnership%20macedonia.
- 2) **ЕУИ – Форум за Западен Балкан** за зајакнување на политичката соработка во полето на заедничката надворешна и безбедносна политика според која ЕУ ќе ги покани земјите од Западен Балкан да се придружат на одредени демарши, декларации и заеднички позиции во рамките на заедничката надворешна и безбедносна политика на ЕУ.
- 3) **Програми за збратимување.** Зголемена поддршка за градењето на институциите преку привремено распоредување службеници од земјите-членки на ЕУ да работат како советници во земјите-корисници преку Канцеларијата за техничка помош и размена на информации (ТАИЕКС).

- 4) Поттикнување економски развој со цел зголемување на извозните можности на регионот и поттикнување економски раст.
- 5) Отворање на програмите на заедниците во земјите од Западен Балкан. Овде приоритени области се образованието и обуката, културата, истражувањето, животната средина, граѓанското општество, поддршката на малите и средните претпријатија и координацијата против измами.

Слика 4: Историјат на односите – краток преглед

1996 год.	Македонија се квалификува за финансирање според програмата ФАРЕ.
1997 год.	Регионален пристап. Советот на министри на ЕУ воспоставува политички и економски услови за развој на билатерални односи.
јануари 1998 год.	Договорот за соработка и Договорот во полето на транспортот стапуваат на сила. Отворање на Канцеларијата на Постојаниот пратеник во Скопје.
1999 год.	ЕУ предлага нов Процес за стабилизација и асоцијација (САП) за пет држави од Југоисточна Европа. На 16 јуни 1999 година заклучоците од студијата за изводливост за започнување преговори со Македонија се позитивни.
24 јануари 2000 год.	Советот усвојува директиви за преговори за Спогодбата за стабилизација и асоцијација.
март 2000 год.	Унапредување на Претставништвото на ЕК во Скопје во постојана Делегација на ЕК. Започнување преговори меѓу ЕУ и Македонија за потпишување на Спогодбата за стабилизација и асоцијација.
9 април 2001 год.	По успешното завршување на преговорите за време на Самитот во Загреб од 24 ноември 2000 година, во Луксембург беше потпишана Спогодбата за стабилизација и асоцијација. Исто така, на истиот ден беше потпишан и ИА. Со ИА страните овозможуваат предвиденото од САА поврзано со трговијата да стапи на сила на 1 јуни 2001 година.
јуни 2001 год.	Во Скопје е отворена Канцеларијата на Специјалниот претставник на ЕУ.
април 2003 год.	Мисијата „Конкордија“, првата воена мисија на ЕУ воопшто, го започнува својот шестмесечен мандат.
јануари 2004 год.	Мисијата „Конкордија“ е заменета со полициската мисија на ЕУ, ПРОКСИМА.
1 април 2004 год.	По ратификувањето од сите земји-членки на ЕУ, САА за Македонија стапи на сила како прв од тој вид.

22 март 2004 год.	Македонија поднесува официјална апликација за членство во ЕУ.
1 октомври 2004 год.	Претседателот на ЕК, Романо Проди, го предаде Прашалникот на ЕК за подготвеноста на Македонија за започнување разговори за членство со ЕУ.
14 февруари 2005 год.	Македонија ги предава одговорите на Прашалникот на ЕК на 14.000 страници.

Извор: Веб-сајтот на Делегацијата на ЕК во Скопје (http://www.delmkd.cec.eu.int/en/about_us/history.htm)

2. Програми и финансиски инструменти на ЕУ

2.1. Минато

ЕУ ги започна проектите за финансирање во Македонија преку канцеларијата на ЕХО во 1992 година. Оттогаш помошта на ЕУ порасна на околу 475 милиони евра помеѓу 1992 и 2000 година. Во оваа сума се вклучени и 91 милион евра помош за Косовската криза од 1999 година. Помошта беше исплаќана преку програмите ФАРЕ/ОБНОВА (259 милиони евра) за поддршка на реформите во економијата и подобрување на инфраструктурата. ЕУ финансира проекти како што се обука на персонал за реформи во банкарството, јавната администрација, судскиот сектор и развој на националната политика за заштита на животната средина. Преку програмата КАРДС, ЕК распредели буџет од 173 милиони евра за периодот од 2001 до 2004 година за поддршка на напорите на земјата за европска интеграција. Во периодот 2005-2006 година се очекува ЕУ да потроши дополнителни 80,5 милиони евра преку програмата КАРДС. Си заедно, Македонија добила околу 606 милиони евра помош од ЕК во периодот меѓу 1992 и 2003 година.

Исто така, ЕК даде 70 милиони евра за поддршка на платниот биланс и обезбеди субвенции за каматни стапки во вредност од 20 милиони евра за заемите на Европската инвестициска банка. Македонија е и корисник на финансиска помош преку Европската иницијатива за демократија и човекови права (ЕИДХР), „Живот трети земји“, Младинската програма – соработка со трети земји и голем број други специјализирани програми на ЕУ.

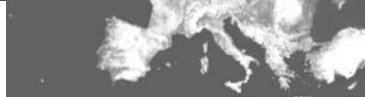
* Распределбите ги вклучуваат и трошоците за работа на Европската агенција за реконструкција (ЕАР) (5 милиони евра за 2002 година и 5 милиони евра за 2003 година).

Слика 5: 1992-2003 Помош на ЕК за Македонија: распределби изразени во милиони евра

1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Вкупно
Македонија												
ФАРЕ/ОБНОВА												
60.00			25.00	25.00	33.00	25.00	47.00	25.00				240
КАРДС												
									56.20	41.50*	43.50*	141.2
ЕХО												
36.52			9.15	0.00	0.00	0.40	43.00	3.35	5.40			97.82
Медуми												
	0.05		0.28	0.00	0.21	0.28	0.00	0.20				1.02
Демократија и човекови права												
					0.50	0.20	нема податоци	нема податоци	1.02			1.72
Поддршка на платниот биланс												
					40.00			30.00		22	20	112
Механизам за брза реакција												
									12.80			12.80
Вкупно												
96.52	0.05	34.43	25.00	73.71	25.88	90.00	58.55	75.42	63.50	63.50	63.50	606.56

Извор: ГД за надворешни односи (http://eurgora.eu.int/comm/external_relations/see/fguom/index.htm\$5)

Помошта, дадена од страна на ЕК, во минатото се соочи со два главни основни предизвици: ограничен капацитет на апсорбирање на помошта од страна на Македонија, најмногу поради неефикасниот и лошо структуриран административен сектор и

ограничената способност на ЕК за брзо давање на планираната помош. Повеќе информации на оваа тема можат да се најдат во Оценка на помошта за земјите од Западен Балкан според Регулативата 2666/2000 (КАРДС) и Оценка на Регулативата 2667/2000 (Европска агенција за реконструкција) и двете од јуни 2004 година (<http://europa.eu.int/comm/europeaid/evaluation/program/cardsrep.htm>).

2.2. Сегашност

2.2.1. Помош на заедницата за реконструкција, развој и стабилизација (КАРДС)

Програмата КАРДС беше формирана повеќе како стратески пристап кон помошта за земјите од Западен Балкан (Албанија, БиХ, Хрватска, Македонија, и ЦЦГ, вклучувајќи го и Косово под администрација на ОН) и поддршка на САП во овие земји. Програмите КАРДС се насочени кон поддржување приоритети како што се реформи и градење институции во интегрирано управување со границите, демократска стабилизација, градење институции и развој на регионална инфраструктура неопходни за спроведување на обврските од САА и со тоа градење на институционална, законска, економска и социјална рамка насочена кон вредностите и моделите на ЕУ. Регулативата КАРДС може да се погледне на: http://europa.eu.int/comm/external_relations/see/docs/cards/2666_00_en.pdf

Изготвување програми: Конкретни долгорочни цели, акции и финансиска поддршка на програмите КАРДС се наведени во Националниот стратешки документ (ЦСП) и определената Мултииндикативна програма (МИП) за секоја земја на КАРДС поединечно. Планираното траење на програмата КАРДС е од 2000 до 2006 година.

Програмата КАРДС е поделена на приоритети посебни за регионот и за секоја држава. **Регионалната програма КАРДС** ги опфаќа сите земји од Западен Балкан. Меѓу 2002 и 2006 г., 4.650 милиони евра се распределени за регионални проекти, од коишто 3 милиони евра годишно во истиот период се распределуваат под приоритетот за демократска стабилизација каде што е лоцирана поддршката за граѓанските здруженија. Во 2003 година ЕУ додели 4,3 милиони евра за овие активности.

Целите насочени кон граѓанските здруженија определени според Регионалната програма КАРДС се:

- поттикнување активности на граѓанското општество и на меѓународната организација кои ги зајакнуваат демократските процеси, поттикнување независни медиуми и заштита на правата на малцинствата, вклучувајќи и помош при враќањето на бегалците.

Конкретните области поврзани со работата на граѓанските здруженија и поддржани од програмата КАРДС се:

- развој на слободни и независни медиуми;
- враќање на бегалците, особено во помагање на договорот АРЕА склучен меѓу БиХ, Хрватска и СЦГ;
- борба против трговијата со луѓе;
- зајакнување на демократскиот процес (на пример, владеење на правото, добро управување, јавна отчетност и слобода на мислење); и,
- развој на регионални граѓански активности за одржлив развој.

Последните програми КАРДС за поддршка на активности и проекти на граѓанските здруженија беа „Мрежа до мрежа“ и Програмата за развој на локалното граѓанско општество. Предвидените програми за Регионалната работна програма на КАРДС за 2004 година (треба да се реализира во 2005-2006 или подоцна) се: Програма за поддршка на регионалните медиуми, семинари и конференции, Програма за интегрирано управување со границите, Програма за градење на прекуграничните институции, Програма за соседството 2004-2005 (интегрирани со Интеррег/ФАРЕ/ТАЦИС).

Националната програма КАРДС за Македонија првенствено ја насочува својата поддршка на здруженијата на граѓани преку приоритетите во Демократизација и владеење на правото (во 2005-2006 Демократска стабилизација), што вклучува поддршка на проектите кои имаат за цел подобрување на меѓуетничките односи и поддршка на граѓанското општество. Преку КАРДС 2002-2004 беа распределени 3 милиони евра за поддршка на проектите во оваа област (вкупно 9 милиони евра). Во програмата КАРДС 2005-2006 предвидени се 3 милиони евра за двете години или 1,5 милиони евра годишно за поддршка на правата на малцинствата.

Целите и приоритетите на ЕУ за одржливо граѓанско општество во Македонија вклучуваат:

- поттикнување на развојот на одржливо и слободно граѓанско општество во полза на меѓуетнички дијалог и помирување;
- зголемување на толеранцијата кон малцинствата;
- зголемување на активното учество на граѓанското општество во процесите на одредување на политиките и донесување одлуки.

Важно е да се забележи дека за Националната програма КАРДС секоја година се преговара со Владата којашто е одговорна за идентификување на приоритетите за помошта на ЕК во земјата. Во контекст на ова, во последните години има тренд на намалување на финансирањето на граѓанските здруженија и зголемување на поддршката за меѓуетничките програми, најзабележливо преку обучување на малцинствата за стапување во државната администрација и поддршка на двојазичната

администрација. Во 2005-2006 фондовите за граѓанските здруженија ќе бидат на располагање преку програмите и активностите планирани во другите сектори поддржани од КАРДС во Македонија, како што се децентрализацијата и развојот на малите и средните претпријатија.

Буџетска ставка: Б7-541

Подобни земји: Македонија, други земји на КАРДС и земји-членки на ЕУ и/или земји-кандидати.

Критериумите за подобност се поврзани со типот на организациите, акциите и трошоците што можат да бидат побарани во пријавата.

Критериумите за типот на организацијата се општи и вклучуваат: организација којашто е непрофитна и е правно лице; што е ГЗ или професионална асоцијација; седиште во квалификувана земја; не е во стечај, не е обвинета за непрофесионално однесување, вклучувајќи го тука и неплаќањето социјални придонеси; не е предмет на конфликт на интереси. Понатаму, според меѓународната тендерска процедура, организацијата исто така треба да ги исполнува и следните критериуми: просечниот годишен приход (за договори за услуги) на кандидатот за последните две години да надминува 2 милиони евра, позитивен биланс на почетокот и на крајот на годината, најмалку 20% од вработените или повеќе од 8 вработени да работат во сфери поврзани со договорот, кандидатот во последните пет години да работел на најмалку два големи проекта (во коишто делот на услуги на кандидатот е поголем од 250.000 евра), најмалку еден во ЕУ и еден во земјите од ЦЕЕЦ/МЕДА во сферите во врска со договорот.

Општите правила за прифатливи трошоци вклучуваат: трошоци што се наведени од пријавениот/а, вклучувајќи ги и трошоците за вработените, патните и тековните трошоци, изнајмување опрема, храна и намирници, кооперанти и ревизија. 7% од административните режиски трошоци можат да бидат прифатливи трошоци.

Прифатлива акција е специфицирана во секој тендер или предлог заснован на полето на програмата.

Управување: Регионалната програма КАРДС е раководена според процедура за концентрирано раководење. Целиот проектен циклус е раководен од институциите на ЕК. Изготвувањето на програмите го прави ГД за надворешни работи/ГД за проширување, додека другите фази на проектниот циклус се управувани од Канцеларијата за европска помош (EuropeAid). Точната улога на Делегациите на ЕУ во проектниот циклус не е јасна. Како исклучок, фондовите за поддршка на интегрираното управување со границите се раководени според процедурата на деконцентрирано управување и се управувани од Европската агенција за реконструкција во квалификуваните земји.

Националната програма КАРДС за Македонија е деконцентрирана преку Европската агенција за реконструкција - Оперативен центар во Скопје (ЕАР). Проектниот циклус е поделен помеѓу ГД за надворешни работи/ ГД за проширување надлежен за изготвувањето на програмите и ЕАР надлежен за изготвување на Годишната програма, финансиски предлози за секој сектор, ТоР одобрени од неговиот Управен одбор и ЕК. Постапката за набавка, набљудувањето и оценувањето исто така се спроведени од страна на ЕАР.

Постапка за набавка: До фондовите на програмата КАРДС (и регионалните и националните) може да се пристапи преку барања за понуди кои можат да бидат или тендерски (за работи, опрема и услуги, последните се најпристапни за граѓанските здруженија) или барање за понуди (грант). За набавки за услуги се подготвува една кратка листа на организации и им се понудува да поднесат целосни предлози врз основа на ТоР. Успешните организации потпишуваат договор за услуги со ЕК. Кај барањата понуди организациите пишуваат целосен предлог и ако се избрани им се нуди грант за негово спроведување.

Информации за отворени повици: Меѓународните тендери и барањата понуди се објавуваат на веб-сајтот на Канцеларијата за европска помош (EuropeAid): http://europa.eu.int/comm/europeaid/index_en.htm (под КАРДС/ОБНОВА и ЕАР). Локалните тендери се објавуваат на веб-сајтот на ЕАР: <http://www.ear.eu.int/projects/projects.htm>.

Релевантни документи: Национални стратешки документи (ЦСП) за Македонија (2002-2006), Повеќегодишна индикативна програма (МИП) (2002-2004), Документ на КАРДС за регионална стратегија 2002-2004, Регионална годишна акциска програма КАРДС 2003, Повеќегодишни индикативни програми (Регионални МИП) (2002-2004), Регионална програма КАРДС 2004, Национална програма КАРДС 2004 (Македонија)

Релевантни веб-сајтови: http://europa.eu.int/comm/europeaid/index_en.htm (Канцеларија за соработка и европска помош), http://www.europa.eu.int/comm/europeaid/projects/cards/foreword_en.htm (Програми КАРДС - општо, историја), http://www.europa.eu.int/comm/europeaid/projects/cards/bilateral_en.htm (Билатерална соработка КАРДС), http://www.europa.eu.int/comm/europeaid/projects/cards/regional_en.htm (Регионална соработка КАРДС), http://europa.eu.int/comm/europeaid/tender/index_en.htm (Пример на документи за грант и за тендер)

Слика 6: Регионални и општи главни карактеристики на КАРДС

	Национални КАРДС	Регионални КАРДС
Распределби (за граѓанско општество)	Вкупно: 135 милиони (2002-2004) Демократизација и владеење на правото: 3 милиони /годишно (2002-2004); Демократска стабилизација: 1,5 милиони / годишно(2005-2006)	Вкупно: 4.650 милиони (2002-2006) Демократска стабилизација: 4,5 милиони /годишно (2003)
Цели и приоритети (за граѓанско општество)	Поттикнување и развој на одржливо и слободно граѓанско општество во полза на меѓуетничкиот дијалог и помирување. Зголемување на толеранцијата кон малцинствата. Зголемување на активното учество на граѓанското општество во процесите на одредување на политиките и донесување одлуки.	Поттикнување на активностите на граѓанското општество и на меѓународните организации што ги зајакнуваат појавите демократски процеси. Поттикнување на независните медиуми. Заштита на правата на малцинствата, вклучувајќи и помагање на враќањето на бегалците.
Раководење	Децентрализирано – Европска агенција за реконструкција (Оперативен центар во Скопје)	Концентрализирано – Европска комисија (Брисел)
Типови на фондови	<p>Грантови доделувани преку барање за понуди, заинтересираните страни пишуваат целосен предлог и ако се избрани им се нуди грант за негово спроведување.</p> <p>Сума: 70.000-100.000 (90% од вкупните прифатливи трошоци)</p>	<p>Грантови доделувани преку барање за понуди, заинтересираните страни се пријавуваат врз основа на пропишани критериуми за да влезат во потесниот избор, на избраните организации им се нуди грант за негово спроведување.</p> <p>Сума: 100.000-200.000 (80% од вкупните прифатливи трошоци)</p>
	<p>Сума и процедура: 1) ≥ 200.000 Меѓународна ограничена тендерска процедура 2) < 200.000 но > 5.000 1. Рамковни договори 2. Конкурентна процедура на преговори 3) ≤ 5.000 Само еден тендер</p>	<p>Сума и процедура: 1) ≥ 200.000 Меѓународна ограничена тендерска процедура 2) < 200.000 но > 5.000 1. Рамковни договори 2. Конкурентна процедура на преговори 3) ≤ 5.000 Само еден тендер</p>

<p>Тип на организација: НВО или граѓанско здружение регистрирано најмалку 6 месеци; седиште или проект во земја со ефикасни и постојани врски со подобна земја; не е посредник; стабилни и доволни финансии; искуство и сеопфатен раководен капацитет во сферата на проектот; да не е во стечај, да не е обвинета за непрофесионално однесување, вклучувајќи го тука и неплаќањето социјални придонеси; не е предмет на конфликт на интереси</p>	<p>Тип на организација: непрофитна, правно лице; НВО или професионална асоцијација; седиште во квалификувана земја; не е во стечај, не е обвинета за непрофесионално однесување, вклучувајќи го тука и неплаќањето социјални придонеси; не е предмет на конфликт на интереси.</p> <p>+ меѓународна тендерска процедура, исто така проследениот годишен приход (за договори за услуги) за последните две години да надминува 2 милиони евра, позитивен биланс на почетокот и на крајот на годината, најмалку 20% од вработените или повеќе од 8 вработени да работат во сфери поврзани со договорот, во последните пет години работа на најмалку два големи проекти (во којшто делот на услуги на кандидатот е поголем од 250.000 евра), најмалку еден во ЕУ и еден во земјите од ЦЕЕЦ/МЕДА во сфери во врска со договорот</p>	<p>Партнерство: најчесто се бара конзорциум, општи правила како во анекс IV од стандардниот договор за грантови, најчесто исти критериуми за партнерите, како и за пријавените, освен исполнување на финансиските услови, можни специфични барања, можни се и поддржувачи (имаат голема улога во проектот, но не добиваат пари).</p> <p>Прифатливи трошоци: трошоци што се изложени од пријавениот/та, вклучувајќи ги и трошоците за вработените, патните и тековните трошоци, изнајмување опрема, храна и намирниците, кооперанти, ревидирани 7% од административните режиски трошоци, вклучувајќи ги и трошоците за надворешна ревизија.</p> <p>Прифатлива акција е специфицирана во сеној тендер или предлог врз основа на полето на програмата (во врска со траењето, локацијата и типот на акцијата).</p>
<p>Критериуми за подобност</p>	<p>Партнерство: конзорциум според договор за партнерство, општи правила како во анекс IV од стандардниот договор за грантови, најчесто исти критериуми за партнерите, како и за пријавените, освен исполнување на финансиските услови.</p> <p>Прифатливи трошоци: трошоци што се изложени од пријавениот, вклучувајќи ги и трошоците за вработените, патните и тековните трошоци, изнајмување опрема, храна и намирници, кооперанти, ревидирани 7% од административните режиски трошоци, вклучувајќи ги и трошоците за надворешна ревизија.</p> <p>Прифатлива акција е специфицирана во сеној тендер или предлог врз основа на полето на програмата (во врска со траењето, локацијата и типот на акцијата).</p>	<p>Прифатливи трошоци: трошоци што се изложени од пријавениот/та, вклучувајќи ги и трошоците за вработените, патните и тековните трошоци, изнајмување опрема, храна и намирниците, кооперанти, ревидирани 7% од административните режиски трошоци можат да бидат прифатливи трошоци.</p> <p>Прифатлива акција: специфицирана во сеној тендер или предлог врз основа на полето на програмата (во врска со траењето, локацијата и типот на акцијата).</p>
<p>Подобни земји</p>	<p>Македонија, други земји на КАРДС и земји-членки на ЕУ и/или земји-кандидати</p>	<p>Македонија, други земји на КАРДС и земји-членки на ЕУ и/или земји-кандидати</p>

Информации за фондовите	Веб-сајот на Канцеларијата за соработка и европска помош: http://europa.eu.int/comm/euroreaid/index_en.htm Веб-сајот на ЕАР: http://www.eaг.eu.int и локални весници	Веб-сајот на Канцеларијата за соработка и европска помош: http://europa.eu.int/comm/euroreaid/index_en.htm или Службениот весник на ЕУ
Релевантни документи	Национален стратешки документ на КАРДС (ЦСП) за Македонија (2002-2006), Мултииндикативна програма КАРДС (МИП) за Македонија (2002-2004, 2005-2006), Национална програма КАРДС 2004 (Македонија)	Документ за регионална стратегија КАРДС (ЦСП) 2002-2006, Мултииндикативни програми КАРДС (регионални МИП) (2002-2004), Регионална годишна акциска програма КАРДС 2003, Регионална програма КАРДС 2004
Дополнителни информации	Канцеларија за соработка и европска помош - http://europa.eu.int/comm/euroreaid/index_en.htm програми КАРДС - општо, историја - http://www.europa.eu.int/comm/euroreaid/projects/cards/foreword_en.htm Билатерална соработка КАРДС - http://www.europa.eu.int/comm/euroreaid/projects/cards/bilateral_en.htm Регионална соработка КАРДС - http://www.europa.eu.int/comm/euroreaid/projects/cards/regional_en.htm Пример на документи за грант и тендер - http://europa.eu.int/comm/euroreaid/tender/index_en.htm	

2.2.2. Европска иницијатива за демократија и човекови права (ЕИДХР)

Европската иницијатива за демократија и човекови права позната и како ЕИДХР, беше формирана во 1994 година од Европскиот парламент со цел да ги спои буџетските ставки коишто посебно се занимаваа со поттикнувањето на човековите права. Таа има своја тематска и регионална насока во која поддржува проекти.

Изготвување програми и раководење: ЕИДХР е заснована врз три инструменти, и тоа: целни проекти, барање понуди и микропроекти. За сите фондови кои се распределуваат преку буџетот на ЕИДХР се применува централизирано управување.

Целни проекти: се проекти за заеднички програми со партнери кои можат да бидат меѓународни владини организации или национални власти. Овие проекти се идентификувани од ЕК во потрага по специфични цели кои не можат да се осигураат преку барање за понуди.

Проектите коишто ќе се изберат преку **барањќ понуди** со учество на ЕК кое не е помало од 300.000 евра се спроведуваат од активисти во граѓанското општество, вклучувајќи ги тука и локалните власти (но не официјални државни, национални и меѓународни владини организации или институции).

Микропроектите се мали проекти под 50.000 евра директно управувани од Делегациите на ЕК во земјата на која се однесуваат.

Што се однесува на **Балканот и на Македонија**, ЕИДХР е фокусирана на мерки коишто ќе ја поткрепат демократската стабилизација во регионот со **тематски** фокус на меѓународните судови (на пример ИЦТИ), борбата против тортурата, расизмот и ксенофобијата (вклучувајќи ги и малцинствата) и смртната казна.

ЕИДХР игра улога на дополнувач на другите механизми за надворешна помош на ЕУ во земјите од регионот. Босна и Херцеговина, и Србија и Црна Гора се единствените две **фокус-земји** во регионот на кои е насочена ЕИДХР.

Буџетска ставка: В7-7.

Подобни земји: наведени во секој повик, најчесто избрани земји надвор од ЕУ (вклучувајќи ја и Македонија).

Критериуми за подобност: исти со КАРДС (погледнете 2.2. стр.8), високообразовни институции, а исто така можат да конкурираат и медиумски профитни институции со непрофитно дејствување.

Информации за отворени барања: се објавуваат на специјална страница за ЕИДХР на веб-сајтот на Канцеларијата за соработка и европска помош http://europa.eu.int/comm/europeaid/projects/eidhr/cfp_en.htm.

Исто така микропроектите се објавуваат од страна на Делегацијата на ЕК во Македонија на нејзиниот веб-сајт <http://www.delmkd.cec.eu.int> и/или во локалните весници.

Релевантни документи: Документ за изготвување програми на ЕИДХР 2002-2004 (http://europa.eu.int/comm/external_relations/human_rights/doc/eidhr02_04.htm)

Релевантни веб-сајтови: http://europa.eu.int/comm/europeaid/projects/eidhr/index_en.htm (ЕИДХР општо и историја), http://europa.eu.int/comm/europeaid/projects/eidhr/themes_en.htm (теми), http://europa.eu.int/comm/europeaid/projects/eidhr/cfp_en.htm (повици за предлози), http://europa.eu.int/comm/europeaid/tender/index_en.htm (примери на документи)

2.2.3. Кофинансирање дејства преземени од страна на европски ГЗ во земјите во развој-ПВД (Кофинансирање на ГЗ)

Кофинансирањето на ГЗ беше воведено во 1976 година за да ги овозможи активностите за поддршка од страна на ЕК предложени од европските ГЗ специјализирани на полето на развојна соработката, како дел од нејзината политика за развојна соработката. Овие активности имаа за цел да креираат директен и траен придонес за подобрување на животните услови и развивање планови за обесправените и маргиниранизираните групи од населението во земјите во развој и подигнувањето на јавната свест во Европа во врска со овие прашања.

Овие фондови растаа со текот на годините и достигнаа скоро 200 милиони евра годишно во 2001, 2002 и 2003 година. По правило, 90% од овие фондови се наменети за кофинансирање разни активности во земјите во развој преземени од граѓански здруженија, нивните партнери (таканаречени ПВД), а останатите 10% се наменети за кофинансирање на активности за образување и подигнување на свеста на европската јавност во поглед на прашањата за развојот (таканаречена ЕД). 43-47% од нив одат за проекти во Африка, 20% за проекти во Азија и 3-5% за проекти на Балканот и ЦИС. Досега во земјите од Западен Балкан биле финансирани два проекти, и тоа проектот за Ромите од Спасете ги децата (Save the Children) во БиХ и во Албанија во 2002 година и Проектот за трговија со жени во Албанија во 2003 година.

Изготвување програми и раководење: Изготвувањето на програмите и управувањето со проектниот циклус за кофинансирањето на ГЗ е сместено во ЕК. Денес постојат три вида инструменти за финансирање на операции во земјите во развој во рамките на овој буџет. Тие се предмет на посебни барања за понуди кои не мора да се објавуваат секоја година. Тие се:

Проекти за еднократни активности составени од одржливи операции за најмногу пет години и со цел намалување на сиромаштијата во земјите во развој и подобрување на квалитетот на животот на луѓето и на нивниот развоен капацитет.

Блок-грантови за финансирање активности од помал обем кои обично се состојат од серија помали операции во земјите во развој кои се покриени со еден договор. Предложените операции треба да бидат во географска или секторска согласност и операциите мора да бидат исти со оние наведени погоре за проектите. Критериумите за квалификување кои важат за граѓанските здруженија што се пријавуваат за блок-грантови обично се построги од оние што важат за граѓанските здруженија кои поднесуваат предлози за проекти .

Договор (програма) – група активности за одржлив развој и/или процеси дизајнирани како дел од складен долгорочен пристап, а нагласокот е на постигнување јасно дефинирани средни и долгорочни цели. Финансираните дејства се обично со поголем обем во споредба со оние од проектите и се во географска и/или секторска согласност. Кога поднесуваат предлози за програми, граѓанските здруженија не мора да ги наведат сите дејства што треба да се спроведат, туку само вкупната рамка и главниот стожер на акциите. Критериумите за квалификување кои важат за граѓанските здруженија коишто се пријавуваат за договори за програми обично се построги од оние што важат за граѓанските здруженија кои поднесуваат предлози за проекти (погледнете барања за понуди). Единственото барање за понуди за договори за програми воопшто, беше објавено во 2000 година.

Од 2000 година граѓанските здруженија треба да поднесуваат предлози за проекти за кофинансирање врз основа на барања за понуди објавени од ЕК, обично на годишна основа. Овие барања за понуди се објавуваат на специјален веб-сајт на Канцеларијата за соработка и европска помош за кофинансирање на ГЗ и обично траат три месеци.

Буџетска ставка: В7-6000.

Подобни земји: граѓанските здруженија од земјите-членки на ЕУ чишто фондови во најголем дел потекнуваат од Европа, македонски граѓански здруженија како партнери и спроведувачи на акции (индиректно).

Критериуми за подобност: капацитет за мобилизирање на искрена солидарност кај дел од европската јавност за развојните активности; приоритети и искуство во полето на развојот; капацитети за административно и финансиско управување; познавање на специфичниот сектор и на соодветната земја; способност за поддршка на развојните операции предложени од партнерите во земјите во развој и природата и обемот на врските со слични организации во земјите во развој.

Информации за фондови, релевантни документи и веб-сајтови:
Информациите објавени на специјална страница за: http://europa.eu.int/comm/europeaid/projects/ong_cd/index_en.htm

2.2.4. Програми на заедницата

Намената на програмите на заедницата е поддршка на внатрешните политики на ЕУ и истите се финансирани од внатрешниот буџет. Земјите кои што не се членки, можат да учествуваат во договор со Европската заедница и со плаќање финансиски придонес во буџетот на Заедницата за покривање на предвидените трошоци за учество од страна на нејзините граѓани. Македонија и другите земји од Западен Балкан моментално (2005 година) се во поединечни преговори со ЕК за билатерални рамковни договори во кои буџетските ставки сакаат да учествуваат и да имаат пристап започна со потпишување меморандум за разбирање, во првата половина од 2005 година. Сепак, некои програми на Заедницата за кои се смета дека е неопходно да ги реализираат своите цели преку учество на трети земји, ЕК веќе ги отвори за Македонија во минатото. Тие се:

ЖИВОТ (LIFE) - Трети земји нуди активности за техничка помош за поттикнување одржлив развој во трети земји. Овој дел од програмата овозможува капацитет за управување со животната средина, како за административните партнери надвор од ЕУ, така и за компаниите во ЕУ и за граѓанските здруженија во овие земји.

Повеќе информации:

http://europa.eu.int/comm/environment/life/funding/life-tc_call2005/index.htm

Контакт:

European Commission

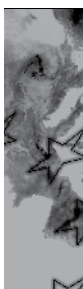
DG ENV.D.1

BU-9 02/1

B-1049 Brussels

Fax: +32 2 296 95 56

Веб-сајт: <http://europa.eu.int/comm/environment/life/home.htm>

Младинската програма е мобилна и неформална образовна програма на ЕУ наменета за млади луѓе на возраст од 15 до 25 години.

Повеќе информации: http://europa.eu.int/comm/youth/program/index_en.html

Контакт:

Генерален директорат за образование и култура ДГ ЕАЦ (DG EAC)

Младински сектор

Rue Van Maerlant 2

B – 1049 Brussels

Tel: +32 2 299 11 11

Fax: +32 2 299 40 38

E-mail: youth@cec.eu.int

Програмата ТЕМПУС има за цел поблиско поврзување на системот за насочено образование со потребите на пазарот на трудот. Таа го поддржува процесот на транзиција и ќе ѝ помогне на економијата да влезе на глобалните пазари. Со зголемување на степенот на образование, програмата јасно се стреми кон придонес во поттикнувањето на човечкиот развој и намалување на нивото на сиромаштија.

Повеќе информации на: http://europa.eu.int/comm/education/programmes/tempus/index_en.html

Контакт:

Генерален директорат за образование и култура ДГ ЕАЦ (DG EAC)

Сектор „Програма Темпус – договори со САД/Канада

Rue Van Maerlant 2

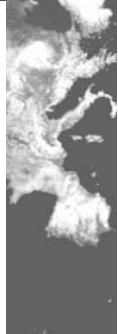
B – 1049 Brussels

Tel: +32 2 299 11 11

Fax: +32 2 299 40 38

E-mail: tempus@etf.eu.int

Изготвување програми и раководење: Изготвувањето програми за програмите на заедницата е раководено од ЕК и одговорните ГД кои според политиката водат одредена област од овие програми. Што се однесува на проектниот циклус, предвидено е тој да биде управуван децентрализирано во Македонија, односно преку министерства или други агенции или тела во земјата. Македонија треба да го потпише Меморандумот за разбирање помеѓу месеците мај и јуни 2005 година во 7 од 8 приоритетни области, меѓу другото во областа на животната средина, образованието, за да има пристап до овие фондови во 2005 година.

Буџетска ставка: во зависност од областа, внатрешни буџетски ставки на ЕУ.

Подобни земји: земји-членки на ЕУ и Македонија.

Критериуми за подобност: во зависност од областа.

Информации за фондови, важни документи и веб-сајтови: Информациите за програми кои стојат на располагање, критериуми за квалификување и процедури за аплицирање:

Влада на Република Македонија

Сектор за европска интеграција

Илинденска бб

1000 Скопје

Македонија

Тел.: ++389 (0) 2 323 91 65

Факс: +389 (0) 2 311 37 10

Личност за контакт: Јован Деспотовски

2.3. Иднина

По 2006 година, кога формално треба да заврши програмата КАРДС (а на оперативно ниво треба да постои си додека не се распределат сите фондови и не се склучат сите договори), ЕУ подготвува нова поддршка и механизам за финансирање за Македонија и за земјите од регионот – Претпристапниот инструмент (ИПА). Тој ќе обедини 5 постоечки инструменти (ФАРЕ, ИСПА, САПАРД, претпристапување на Турција и КАРДС). Инструментот ИПА треба да биде на сила од 2007 до 2013 година и треба да ги опфати и земјите потенцијални кандидати и земјите-кандидати. Според овој статус тој ќе овозможи пристап до типовите фондови за претпристапување, а со тоа ќе овозможи пристап до многу поголем обем на фондови, како и до програми кои се стремат кон општествена кохезија и балансиран развој за поддршка на структурните и институционалните реформи што мора да ги спроведат земјите-членки за да бидат подготвени да ѝ пристапат на ЕУ како полноправни членки. Денес ИПА се разгледува од институциите на ЕУ и треба да се усвои до крајот на 2005 или во почетокот на 2006 година. Целосниот текст на регулативата ИПА подготвен од ЕК може да се погледне на: http://europa.eu.int/comm/external_relations/reform/intro/index.htm.

2.4. Раководење со фондовите во Македонија

Распределбата и управувањето со фондовите на ЕУ во Македонија се одвива преку разни канали, во зависност од тоа дали тие се концентрирани или деконцентрирани. **Концентрираното управување** се однесува на фондовите што се управувани директно од ЕК во Брисел. ГД одговорни за управување со односите со Македонија (моментално ГД за проширување) се одговорни за развивање политика, стратегија и изготвување програми поврзани со помош, како што е на пример КАРДС. Сепак, Канцеларијата за европска помош (EuropeAid) е одговорна за раководење со проектниот циклус (погледнете ја сликата 1).

За Македонија, фондовите на КАРДС наменети за царинскиот сектор преку програмата ТЕМПУС, како и оние распределени преку регионалните програми на КАРДС и буџетот на ЕИДХР, се **централизирани** во ЕК. Другите делови од програмата КАРДС, како и помошта наменета за поддршка во спроведувањето на Охридскиот рамковен договор, се распределуваат и се управуваат од страна на **Европската агенција за реконструкција** во Македонија. Тоа е т.н. **деконцентрирано управување** со фондовите на ЕУ, додека раководењето на самиот проектен циклус се прави во Македонија, т.е. земјата-корисник. Типот на управување со фондовите ја определува централната точка каде што се достапни информациите за можностите за финансирање како и со соработка во спроведувањето на фондовите на ЕУ како такви. **Децентрализираното управување** ќе стапи на сила со спроведувањето на Програмите на заедницата во земјата во втората половина на 2005 година.

Што се однесува до лобирањето, ГД кои работат на ниво на политика, стратегија и изготвување на програми, се главните институции за лобирање и поддршка. Денес, ГД за проширување веќе е одговорен за управување на односите со Македонија и ќе стане уште поважен поради фактот што ќе ги предводи преговорите со Македонија за членство во ЕУ. ГД за генерален секретаријат, за вработување и за социјални работи, како и за развој, ќе бидат одговорни за пристап до одредени буџетски ставки коишто ги раководат. Во поглед на управување и финансирање, Европската помош (за регионално) и ЕАР (за национално финансирање) треба да бидат примарни референтни точки за понатамошен контакт, информирање и лобирање за програмите и фондовите што им стојат на располагање на граѓанските здруженија во Македонија.

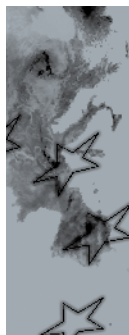

Белешки за авторите

Амабасадор Донато Кјарини шеф на Делегацијата на Европската комисија во Скопје.

Елвис Али помошник на раководителот на Програмата за граѓанско општество и општествена кохезија во оперативниот центар на Европската агенција за реконструкција во Скопје, Македонија.

М-р Танја Хафнер Адеми, автор на прирачникот, е соработник на проективно меѓународното одделение во Македоскиот Центар за Меѓународна Соработка.

Анекс

Документи за пријавување

Постапка на набавка

I Прв круг за потесен избор (кога пријавениот е носител на пријавата)

- Пријава (еден оригинал и три копии);
 - Изјави од двата партнери (приврзано за пријавата – сите копии);
 - Документи кои докажуваат дека организациите не се наоѓаат во ситуации опишани во делот 2.3.3. од Практичниот водич за процедури за договор финансиран од Општиот буџет на Европските заедници во контекст на надворешни акции, и тоа:
 - Документ за регистрација во суд;
 - Регистрација на граѓанско здружение во Заводот за статистика;
 - Документ од судски организации што докажува дека активностите не се забранети;
 - Документ од Судот во Скопје дека не постојат постапки за бришење на организацијата од Регистарот на здруженија на граѓани и фондации;
 - Потврда од Државната управа за јавни приходи дека организацијата ги има платено сите придонеси за здравствено осигурување и даноци;
- * сите документи се поднесуваат во копии од оригиналните документи на македонски јазик, оригинали или копии на преводи на англиски јазик и една официјална изјава од овластен нотар што гарантира за валидноста на сите горенаведени документи
- Потпишана изјава од партнерска организација.

II Втор круг за целосни предлози

- Формулар за пријавување на тендер;
- Изјави за ексклузивност и достапност за странските и домашните членови на тимот;
- Тендерска декларација за главниот апликант и партнерската организација;
- Формулар за финансиска идентификација;
- Организација и методологија (вклучувајќи образложенија, стратегија, распоред на активности и структура);
- Главни експерти - список на имиња на главни експерти, биографија за секој од нив (со дипломи и препораки).

Процедура на грант (кога пријавениот е носител на предлогот).

- Пријава (вклучувајќи го и буџетот и дополнувањата на структурата) еден оригинал и 4 копии;

- Биографии на главните членови на персоналот кои се вклучени во спроведувањето на проектот;
 - Еден оригинал и 4 копии на придружните документи:
 - Наведува апликантот;
 - Статут на организацијата;
 - Документ за регистрација во суд;
 - Изјава за партнерство потпишана од директорот;
 - Потпишана декларација (дел IV);
 - Последен финансиски извештај (вклучувајќи ги и билансот на успех и билансот на состојба за претходната финансиска година).
 - Партнер(и)
 - Статут или членови на здружението;
 - Изјава за партнерство потпишана од директорот или претседателот.
- Статутот или членовите на здружениеот и судската регистрација на главниот апликант се поднесуваат во копија од оригиналните документи на македонски јазик (или официјалните јазици на партнерите), оригинали или копии на преводите на англиски јазик и една официјална изјава од овластен нотар што гарантира за валидноста на сите горенаведени документи;
- Дискета/ЦД-ром со целосниот формулар за пријавување и додатоките.

Корисни линкови

Европа

Сервер на ЕК <http://europa.eu.int>

Институции и агенции:

Агенции и други тела <http://europa.eu.int/en/agencies.html>

Совет на Европската Унија <http://ue.eu.int>

Суд на правдата <http://europa.eu.int/cj>

Суд на ревизори <http://www.eca.eu.int>

Економска и социјална комисија <http://www.esc.eu.int>

Комитет на региони <http://www.cor.eu.int>

Европска централна банка <http://www.ecb.int>

Европска комисија <http://www.europa.eu.int>

Европска инвестициска банка <http://eib.eu.int>

Европски мониторинг-центар за дрога и зависност од дрога <http://www.emcdda.org>

Европски мониторинг-центар за расизам и ксенофобија <http://www.eumc.at>

Европски правобранител <http://www.euro-ombudsman.eu.int>

Европски парламент <http://www.europarl.eu.int>

Еуропол <http://www.europol.eu.int>

Еуростат <http://www.europa.eu.int/eurostat.html>

Канцеларија за официјални изданија <http://www.euro-op.eu.int>

Сфери на политика:

Земјоделство http://europa.eu.int/agr/index_en.htm

Граѓански права во Европа <http://www.citizens.eu.int>

Заштита на граѓаните и итни случаи поврзани со природната околина <http://www.europa.eu.int/comm/environment>

Заедничка надворешна и безбедносна политика http://europa.eu.int/pol/cfsp/index_en.htm

Политика за конкурентност http://europa.eu.int/comm/competition/index_en.html

Образование и култура http://europa.eu.int/comm/education/index_en.html

Вработување и социјален фонд http://europa.eu.int/comm/employment_social/empl&esf/index_en.htm

Проширување <http://europa.eu.int/comm/enlargement/index.htm>

Претпријатија http://europa.eu.int/comm/enterprise/index_en.htm

Еднакви можности http://uropa.eu.int/comm/employment_social/equ_opp/index_en.htm

Надворешни односи http://europa.eu.int/comm/external_relations/index.htm

ЕВРО <http://europa.eu.int/euro>

Рибарство http://uropa.eu.int/comm/fisheris/policy_en.htm

Хуманитарна помош http://europa.eu.int/comm/echo/en/index_en.html

Информатичко општество http://europa.eu.int/comm/information_society/index_en.htm

Внатрешен пазар http://europa.eu.int/comm/intrenal_market/en/index.htm

Правда и домашни работи http://europa.eu.int/comm/justice_home/index_en.htm

Јавно здравство http://europa.eu.int/comm/health/index_en.html

Регионална политика http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

Истражување http://europa.eu.int/comm/research/index_en.html

Трговија http://europa.eu.int/comm/trade/index_en.htm

Трансевропски мрежи http://europa.eu.int/comm/transport/themes/network/english/tn_en.html

Транспорт http://europa.eu.int/comm/transport/index_en.htm

Други

Агенда на ЕУ <http://europa.eu.int/news/cal-en.htm>

Си за Европа <http://www.eur-op.eu.int/general/en/index.html>

Азбучен индекс на сајтот на ЕК http://europa.eu.int/comm/atoz_en.htm

Можности за вработување <http://uropa.eu.int/en/comm/dg09/career/en/cover.htm>

Повелба на основни права <http://ue.eu.int/df/default.asp?lang=en>

Европа директно (практични информации) http://europa.eu.int/europedirect/en/index_en.html

Борба против тероризмот <http://europa.eu.int/news/110901/index.htm>

Управување <http://ue.eu.int/df/default.asp?lang=en>

Иднината на Европа Дебата http://europa.eu.int/futurum/index_en.htm

Грантови и заеми http://uropa.eu.int/comm/secretariat_general/sgc/aides?index_en.htm

Службен весник <http://www.europa.eu.int/eur-lex>

Соопштенија за медиумите http://europa.eu.int/comm/press_room/index_en.htm

Претседателство <http://www.eu2001.be/Main/Frameset.asp?reference=01-01&lang=en&sess=86365631&>

Фази/стажирање <http://europa.eu.int/comm/stages>

Договорот од Ница http://europa.eu.int/comm/press_room/index_en.htm

Индекс

Б

Блок-грант 57

Барање за понуди (ЦФП) 25, 57

В

видливост 40

Г

ГД за надворешни односи 29

ГД за проширување 29

ГД за развој 30

ГД за вработување и социјални работи 30

Граѓански здруженија 12, 13, 18, 21, 30, 31, 38, 39, 56, 57

Грант 27, 29, 33, 39, 41, 51, 57, 69

Д

Децентрализираното управување 34, 51, 61

деконцентрирано управување 23, 33, 61

Делегација на Европската комисија 14, 23, 29, 45, 46, 56

Договор 39, 40, 43,

Договор за стабилизација и асоцијација (САА) 15, 25, 43, 44, 45, 46, 48

Донесување одлуки 32, 34, 35

Е

ЕХО 30

Европската агенција за реконструкција 31

Европска комисија (ЕК) 12, 14, 23, 24, 27, 28, 29, 32, 33, 36

Европска Унија 27

Европска иницијатива за демократија и човекови права ЕИДХР 23, 24, 27, 31, 46, 55, 60

Европска комисија 52, 69, 70

Европскиот парламент 11, 12, 32, 55, 69

Европски заедници 33, 41, 65

Европски совет 33

Европско партнерство 44, 45

Ж

Живот (ЛИФЕ) - Трети земји 46, 58

З

Западен Балкан 14, 31, 32, 42, 44, 45, 48, 56, 58

земја-корисник 34, 35, 36, 40, 61

И

Идеја за проект 35

Изготвување програми 23, 29, 34, 38, 40, 48, 55, 56, 59

К

Канцеларијата за техничка помош и размена на информации 25, 44

Канцеларија за европска помош - погледнете Канцеларија за соработка и европска помош 24, 51

Кофинансирање 18, 31, 39, 40, 42, 56

Кофинансирање на дејствија преземени од страна на европски ГЗ во земјите во развој - ПВД (Кофинансирање на ГЗ)

Концентрирано управување 33, 50, 60

М

Македонија 15, 16, 17, 23, 31, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 51, 55, 58, 59, 60

Младинската програма 46, 58

Мултииндикативна програма 4, 24, 48,

Н

Национален стратешки документ 24, 37, 38, 54

Национална индикативна програма 25, 35, 37

Национална програма (КАРДС) 49, 51, 54

Надворешна помош 27

Невладини организации (НВО) 17, 18, 53

Непрофитни организации 27, 39

Нова финансиска рамка 27, 39, 42

О

Одлука за финансирање 35, 37
Опис на надлежности (ТоП) 25, 35, 36, 38, 51
опрема 39, 51, 53
основа за исклучување 39

П

Помош на заедницата за реконструкција,
развој и стабилизација (КАРДС) 15, 17,
19, 23, 24, 25, 27, 33, 41, 47, 49, 51, 61
Постапката за грант 40
Постапка за набавка 51
постапка за набавка 39, 40
постапка за управување 33, 38, 49, 52
правило за националност 39
правилото за потекло 39
практичен водич 38, 65
предлог за идентификација 35, 38
прекуокеанска развојан помош (ОЦТ) 27, 43
Пренос на надлежности 39, 41
Претпристапен инструмент 24, 41, 60
Пристап со програма 37
Пристап со проект 35
Процес на стабилизација и асоцијација
(САП) 15, 25, 43, 44, 45, 48, 60
проект 17, 18, 19, 23, 27, 28, 30, 31, 35, 38, 40,
46, 49, 55, 56, 57
проектен циклус 34, 35, 36, 37, 38, 50, 61
Програма 15, 37
Програма Темпус 23, 58, 59, 60
Програми за збратимување 44
Програми на заедницата 58
ПВД 56

Р

работи 40, 51
Реформа 16
Регионалната програма 48, 50
регионалната програма 23, 32
Регионална програма 51, 54
РПЦ 25, 35, 41

С

Советот на ЕУ 28, 44
Совет на ЕУ 32, 69

Т

тендер 18, 30, 35, 52

У

Управување со проектен циклус (РПЦ) 25,
35, 41
Услуги 10, 38, 39, 51, 52, 53

Ф

Фаза на формулација 35
Фаза на идентификација 35
Фаза на оценување и ревизија 36
Фаза на спроведување 35

Х

Хуманитарна канцеларија на Европската
заедница 24, 30

Ц

Централизирано управување 34, 55

